

İLKE

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

*** İLKE ALTINCI YILINDA**

*** Bazı Yasa Değişikliği Tasarıları
Üzerine Notlar /Halit ÇELENK**

*** Kadın Sorunu ve Sosyalistler**

*** TSİP 2. PARTİ KONGRESİ**

*** Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)
ve Ülkemiz, Halkımız/A.B. KAFAOĞLU**

*** Polisario Cephesi Mücadeleyi Sürdürüyor**

*** Ölümünün 55. Yılında LENİN'i Anıyoruz**

*** Mustafa SUPHİ Geleneğimizdir**

*** Sovyet Basınında ÇİN-ABD ilişkileri**

Cilt/11

Ocak - 1979

Sayı/61

İÇİNDEKİLER

İLKE Dergisi Altıncı Yılına Girdi	5
Bazı Yasa Değişikliği Tasarıları Üzerine Notlar / Av. Halit ÇELENK	8
Çin - ABD İlişkileri Maoculuğun Kaçınılmaz Sonucunu Somutluyor	20
Kahraman Maraş'tan Sıkıyönetime Uzanan Provakasyon Zinciri	23
TSİP 2. Parti Kongresi'nde Sosyalist Hareketimizin Sorunları Somutlanıyordu	26
Kadın Sorunu ve Sosyalist Hareket / Yıldız KURTULUŞ	29
TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz'ın 2. Parti Kongresi'nde Yaptığı Konuşma	39
AET ve Ülkemiz, Halkımız / Arslan Başer KAFAOĞLU	55
Polisario Bütün Cephelerde Savaşı Sürdürüyor	63
Sovyet Basınında ABD - Çin İlişkileri	79
Ölümünün 55. Yılında Lenin'i Anıyoruz	89
Mustafa Suphi Geleneğimizdir	91
Dünya Halkları Bumedyen'in Anısını Saygıyla Yaşatacak ...	94

TÜİSTAV
Sahibi: Öner Ciravoğlu / Yazışmaları Müdürü: Y. Hasan Çebi / Ya-
zışma ve havalesi adresi: P. K. 71, İstanbul / Yönetim ve dağıtım
adresi: Cağaloğlu Başmühasip Sokak, Tan Apt. No: 10/11, İstanbul
/ Abone şartları, yıllık 300, altı aylık 150 lira. Dış ülkeler için iki
katıdır / Baskı: Kültür Matbaacılık / Dizgi: Evren Matbaası / İlan:
Tam sayfa 500 Lira / Basıldığı Tarih: 15 Ocak 1979

İLKE DERGİSİ ALTINCI YILINA GİRDİ

Elinizdeki Ocak 1979 sayısıyla İlke Dergisi altıncı yılına girmiş bulunuyor. Türkiye gibi, siyasal yaşamın, geniş ölçüde demokrasi mücadelesi ekseninde geçtiği bir ülkede sosyalist yayın politikasını sürdüren aylık bir derginin 6 yaşına girmesi, sayıların ötesinde bir anlam ifade eder. On ciltlik bir potansiyelin, çeviriler, yorumlar, araştırma ve incelemeler açısından geniş bir kapsamı var. Kendi türünden yayınlar içinde İlke'nin özgün konumunu belirleyen faktörlerin başında, bu kapsama bağlı olarak yayın politikasında izlediği istikrarlı yoldur. İlke'den sonra pek çok benzeri dergi yayın hayatına girmiş, kendi konumunu ve doğrultusunu saptayınca kadar yalpalamıştır. Bunun da başlıca etmeni, yayına yön veren politikanın durumu oluşturur.

Dergimizin 10 cildinde içine, dünya devrimci hareketinin ve Türkiye'deki sosyalist ve demokratik hareketin bütün sorunlarının girdiğini söylemek olanağı yoktur ve bunun imkanı da yoktur. Bir dergi kültürü, bu sınırlı işlevine rağmen ancak emekçi halk hareketinin gelişmesine, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin rayına oturmasına yardımcı olabiliyor ve bu konumunu korumakta ısrarlı davranabiliyorsa değerli olabilir.

İlke Dergisi'nin başından buyana, Türkiye'de siyasal tavır biçiminde somutlanma olanağı bulamamış konuları ele alıp kadrolara aktarmak, tartışma alanı açmak ve bu alanlardaki genel geçerli ilkelerin ülkemizde de uygulanmasına yardımcı olmak gibi bir amacı olmuştur.

Maoculuğun gerçek yüzünün teşhis ve teşhirinden tutun da, proleter enternasyonalizmi düşüncelerinin kök salıp yaygınlaşmasına kadar, oldukça yoğun teorik ve pratik çabayı gerektiren çalışma biçimlerinde ve alanlarında İlke yayın hayatımızda öncü bir rol oynamıştır diyebiliriz.

11. Cildin başlangıcında İlke Dergisi belki başardıklarından dolayı kıvanç duyma hakkına sahiptir ama o daha çok, artan görev ve sorumluluklarını düşünmek zorundadır. Bu nedenle İlke Dergisi, eskiden olduğundan daha fazla inceleme ve araştırma alanında çaba göstermek, Türkiye'nin sorunlarına ilginin arttığı ölçüde sayfalarında bu ilgiyi somutlamak, sosyalist siyasi hareketimizin ve genel demokratik hareketin önüne çıkan ve çıkması kaçınılmaz olan gündem maddelerine gücü ölçüsünde çözümler sunmak yönünden daha çok çalışmak durumundadır.

Önümüzde çözmemiz gereken sorunlar eskiden geldiği kadar gelişmeler içinde yeniden üremektedirler. Örneğin: Sosyalist birlik sorunu, sosyalist siyasetin yığınsallaştırılması sorunu, örgütlenmenin pratik sorunları, köylü sorunu ve işçi - köylü ittifakı meselesi, kadın ve gençlik örgütlenmesinin özgül sorunları, ulusal demokratik hareketin kendine özgü problemleri gibi, ele alınması ve teorik kapsamda irdelenmesi gereken sorunlar olarak görev alanlarımız içerisinde yer almaktadır.

Bunların yanında uluslararası alanda, ekonomik - siyasal ve kültürel ilişkiler yeni biçimler alıyor, güçlerin dengesi ve konumu sürekli bir hareketlilik gösteriyor. Olayların gerisinde kalmamak, tam tersine, onları yönlendirmek durumunda olanlar için bütün bu alanlarda ciddi ve kapsamlı incelemeler ve bilgi alışverişi, kaçınılmaz bir zorunluluktur. Buradan hareketle yapılacak pek çok çalışma vardır ve bir derginin görev sınırları içinde ilke bu alana sokulmak ihtiyacındadır.

Yayın hattımız, bundan önce olduğu gibi bundan sonra da, okuyucularımızın eğilimlerine ve taleplerine bağlı olacaktır. Çeşitli yanlış siyasal çizgi ve eğilimlerin yanlışlarına işaret eden polemik yazılarımızı daha da yoğunlaştırmayı, sorunlarımızın çözümüne yarayacak koşulların olgunlaştırılması çalışmasının bir parçası olarak ele alıp değerlendireceğiz. Çeşitli kılıklar altında anti-komünizmin nüansları arkasından «teori» diye kendi tekke bunalımlarını yazıya dökenlerle uğraşmayı hiç bir zaman ciddi bir iş olarak görmedik. Ancak bu tür çabalara etki alanı bırakmamak için de belli bir zaman ve olanak ayırmak gerektiğini kabul ediyoruz ve bunu da gözetmek niyetindeyiz.

Doğru siyasal tespitler bugün Türkiye'de hızlı süreçler şeklinde açığa çıkıyor ve buna yeni şartlar eşlik ediyor. Emekçilerin ekonomik - demokratik kazanımlarından geriye doğru alınmak istenen ödünler ve bu doğrultudaki egemen özelemler giderek daha yoğunlaşacağı benziyor. Bunlara bağlı olarak halk kesimlerinin, ekonomik - demokratik - siyasal mücadelesinin yeni biçimlere bürünerek ve artarak süreceğinden kuşku yoktur. O halde önümüzdeki perspektifte, sınıf mücadelesinin bir yanında siyasal bilinç unsurunun kitleleşmesi oranında, bu bilincin araçlarından biri olarak görmemiz gereken ilke de yaygınlaşmak, etki alanını genişletmek, daha çok sayıda okuyucunun eline ulaşmak bakımından da, yukarıdaki görevlerine ek bir çaba içinde olacaktır. Daha nitelikli bir dergi daha çok okuyucuya ulaşabileceği, gibi daha çok okuyucu da bizi daha kapsamlı bir yayın yaratmaya itecektir. Önümüzdeki yılda gözeteceğimiz hedeflerden biri de bu olmalıdır.

Dergimiz, okuyucularından gördüğü ilgi ve desteğe teşekkür etmeyi görev sayarken, bu ilgi ve desteğin ona yüklediklerini taşımayı da görev saymaktadır.

İ L K E

21 Kasım 1978'den-23 Aralık 1978'e

22 KASIM 1978

- Ankara 1. Asliye Ceza Mahkemesi, Ülkü Ocakları Derneği'nin MHP'yi desteklemekten ötürü kapatılmasını kararlaştırdı.
- DİSK, anti-emperyalist ve anti-faşist güç ve eylem birliği için demokratik platform oluşturmak üzere sendika, dernek, meslek örgütü ve demokratik kuruluşların toplantı yapacağını açıkladı.
- Bağ-Kur'da emeklilik yaşının indirilmesi ve basamak değişikliği kabul edildi.
- İran'ın Şiraz kentinde 105 kişinin ölümü ile sonuçlanan olaylardan sonra, Şii lider Ayetullah Humeyni, İran Ordusunda Şah'a karşı tepkinin giderek arttığını söyledi.
- Kosta Rika, Nikaragua ile diplomatik ilişkilerini kesti.

23 KASIM 1978

- Türk ve Yunan Dışişleri Bakanlarının Strasbourg'da yaptıkları görüşme sonunda, iki ülke arasındaki sorunların çözülmesi için teknik temasların sürdürülmesi kararlaştırıldı.
- Urfa'nın Siverek ilçesinde 2 kişi öldürüldü, 5 kişi yaralandı.
- İlaç fiyatlarına ortalama yüzde 30 zam yapıldı.
- Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan Üniversiteler Yasası taslağını sakıncalı bulduğunu açıkladı.

24 KASIM 1978

- Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, TÖB-DER'de Gültekin Gazioğlu yönetiminin yasal olduğuna karar verdi.
- Devlet Bakanı Çetin, «Türkiye ile AET arasındaki ilişkilerin gelişmesi için AET'ye üye ülkelerin de çaba göstermesi gerektiğini» söyledi.
- Türkiye - Norveç ortak savunma sanayine ilişkin görüşmeler başladı.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nun nükleer enerji

santralinin ihaleye çıkarılacağı yolundaki açıklaması, Türkiye 3. Genel Enerji Kongresinde tepkiyle karşılandı.

- Bolivya'da Silahlı Kuvvetler, Başkan Pereda'yı devirerek yönetimi ele aldı.

● Pekin'de duvar gazetelerinde eski Başkanlardan Lui Şao Şi'nin itibarının iadesi istendi.

- İspanya hükümeti, Franco dönemi sonrası yeni Anayasa halkoyuna sunulana kadar İspanya'da her türlü gösteriyi yasakladı.

25 KASIM 1978

- Faşizme ve emperyalizme karşı güç ve eylem birliği için demokratik platformu oluşturmak üzere DİSK'in düzenlediği toplantıya 39 demokratik örgütün temsilcileri katıldı.
- Bağımsız Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz Türk Ceza Yasasının 141-142. maddelerinin

kaldırılması, 163. maddesinin değiştirilmesini öngören bir yasa önerisi verdi.

- TSİP Genel Sekreteri Yalçın Yusufoglu, Üniversiteler Yasa Tasarısını eleştirerek, tasarının üniversitelerin özerkliklerini daha da kısıtladığını ve anti-demokratik hükümler taşıdığını belirtti.

26 KASIM 1978

- Faşizme ve emperyalizme karşı güç ve eylem birliği için demokratik platform oluşturmak üzere biraraya gelen 33 kuruluş, Anayasa'nın iptal ettiği anti-demokratik yasaları CHP'nin getirmek istediğini belirttiler.

● KTFD'de iki Bakan istifa etti.

- Romanya, Varşova Paktı'nın askeri gücünü artırma kararına karşı çıktı.

- Pekin'de yapılan gösterilerde Başbakan Hua Kuo Feng'in istifa etmesi ve yerine Teng Hsiao Ping'in getirilmesi istendi.

27 KASIM 1978

- Başbakan Ecevit, «Asayiş tasarılarının demokrasiye ters düşmemesine özen gösterdik» dedi.
- Türkiye Barolar Birliği, hükümet tarafından getirilen yasa tasarılarının demokratik ilkeleri zedeleyeceğini belirterek karşı çıktı.
- Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Necdet Bulut, TİP Trabzon il örgütü saymanı olan eşi ve oğlu, faşistler tarafından açılan yayılım ateşi

sonucu yaralandılar.

- NATO asamblesine ABD'nin Kıbrıs'la ilgili önerge sunmasını Türk heyeti protesto etti.

- TSİP Genel Sekreteri Yusufoglu, «ABD'nin Kıbrıs için getirdiği plan, soruna NATO çerçevesinde çözüm bulmak amacını taşımaktadır. Bu Doğu Akdeniz'de barış ve güvenliği sağlayamayacaktır» dedi.

- Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde 5 bakan daha istifa etti.

28 KASIM 1978

- BM Güvenlik Konseyi, Kıbrıs'la ilgili daha önce alınmış olan

Konsey kararlarının iki tarafın anlaşacakları bir zaman

çizelgesi içinde uygulanmasını istedi.

- CHP Grubunda, İşletmeler Bakanı Kenan Bulutoğlu hakkında verilen genşoru önergesinin gündeme alınması kararlaştırıldı.
- Adana ve Erzincan'da iki kişi öldürüldü.
- 12 Mart döneminin kışkırtıcı ajanı Mahir Kaynak MİT'de daire

başkanlığına terfi etti.

- TRT-DER Başkanı, «oldu-bittiye getirilen sınavlarla, TRT'deki faşist kadroların genişletilmek istendiğini» söyledi.
- SBKP Merkez Komitesi, Konstantin Çernenko'yu Politbüro üyeliğine seçti.
- Federal Almanya'da 37 bin çelik işçisi greve gitti.

29 KASIM 1978

- Başbakan Ecevit, «Hükümette motor sanayiine ve ekonomiye olumsuz yönde etki yapacak herhangi bir ödün verme eğiliminin ve bu konuda özel

girişimin gereksiz biçim ve ölçüde engellenmesinin söz konusu olmadığını» söyledi.

- Urfa'da 4 kişi öldürüldü.

30 KASIM 1978

- Diyarbakır ve Kilis'te iki öğrenci, Samsun'da bir işçi, Adana'da bir polis öldürüldü.
- 4. Beş Yıllık Plan Meclis'te kabul edildi.
- Bakanlar Kurulu, 1979 yılı mali bütçesini 430 milyar lira olarak

bağladı.

- Dünya Bankası kömür ve elektrige zam yapılmasını önerdi.
- Yargıtay 9. Dairesi, Sendikal nedenle iş durumunu değiştirmenin tazminatı gerektirmediği yolunda karar verdi.

1 ARALIK 1978

- Maliye Bakanı Müezzinoğlu, «Kur ayarlamaları sürecektir» dedi.
- Elazığ'da faşist terör ve saldırılar arttı.
- Faşizme ve emperyalizme karşı demokratik bir platform oluşturmak üzere biraraya gelen kuruluşlar, anti-demokratik yasa tasarılarının geri çekilmesini,

demokratik hak ve özgürlüklerin geliştirilmesini ve faşist odakların üzerine gidilmesini istediler.

- ABD doları, uluslararası para piyasalarında değer kazanmaya başladı.
- Nikaragua'da diktatör Somoza, halk oylamasını şartlı olarak kabul ettiğini açıkladı.

2 ARALIK 1978

- IMF, dolara karşı Türk lirasının yeniden ayarlanmasını istedi.
- Türkiye ve Irak arasındaki resmi görüşmeler Bağdat'ta başladı.
- Hema Şirketinin varlıklarının Etibank tarafından satın alınarak TÜMOSAN'a devredilmesi kararlaştırıldı.

- Elazığ'da bir memur silahlı saldırı sonucu öldürüldü.
- Bursa Eğitim enstitüsü Müdür Yardımcısı, evine patlayıcı madde atılması sonucu ağır yaralandı.
- Ege Sanayi Odası, 4. Beş Yıllık Planı eleştirerek, «Plan'da hür teşebbüs kesiminde ekonomik

- büyümei engelleyici hükümlerin yer aldığı» öne sürdü.
- İngiliz hükümeti Türkiye'ye koyduğu pamuk ipliği ambargosunu 1 Ocak 1979'dan geçerli olmak üzere kaldırdı.
 - Ankara Savcılığı, bölücülük yaptığı iddiasıyla TÖB-DER'in kapatılmasını istedi.

- İran'ın başkenti Tahran'da gösteri yapan halka askeri birliklerin ateş açması sonucu binden fazla insan öldü.
- Hindistan Anayasa Mahkemesi, eski Başbakan İndira Gandhi'nin özel bir mahkemede yargılanmasına karar verdi.

bir BELGE

Bazı Yasa Değişikliği Tasarıları Üzerine Notlar

Av. Halit ÇELENK

Hükümet «anarşiyi önlemek için bazı yasalarda değişiklik yapmayı tasarlıyordu. Bu tasarılarını yasalastırmak için hazırladığı kanun tekliflerini Millet Meclisi Başkanlığı'na sunmuş bulunuyor. Temel hak ve özgürlükler üzerinde önemli kısıtlamalar getiren bu tasarılar geniş demokratik kamuoyu karşı çıktı ve görüşlerini dile getirdi. Ülkemizin yetkin hukukçularından Halit Çelenk'in bu konuda yaptığı bir incelemeyi aşağıda yayınlıyoruz. Sıkıyönetim konusunda anlaşanların, bu yasaların geçmesinde de anlaşacakları düşünülmelidir. Çünkü bugün koşullar, böylesi anti-demokratik uygulamalara çok daha elverişlidir. Demokrasi güçlerinin topyekün karşı koymasıyla bu girişimlerin önü alınabilecektir. Demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkmak, bugün her zamankinden daha büyük bir zorunluluk haline gelmiş bulunuyor.

İLKE

İçişleri Bakanlığı tarafından «kamu güvenliğine ve kolluk hizmetlerine ilişkin bazı kanunlarda değişiklik yapılması ve bunlara yeni hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı» başlığı altında hazırlanan yasa tasarıları ile Adalet Bakanlığı tarafından 'Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Yasası'nda ve Ceza Yargılamaları Usulü Yasası'nda değişiklik öneren yasa tasarıları Millet Meclisi Başkanlığına verilmiştir.

Bu yasa tasarılarının kimi hükümleri üzerindeki düşünce ve eleştiriler aşağıda özetlenmiştir:

1 — POLİS GÖREV VE YETKİ YASASI

A) Bu yasanın 9. maddesine eklenen bir fıkra ile:

Milli Güvenlik ve kamu düzeni bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülkiye amirinin emriyle polis; kişilerin üstlerini, araçlarını, eşyalarını ve özel kâğıtlarını arayacak ve bunlara el koyabilecektir.

Tasarı ile getirilen bu hüküm, Anayasa'nın 15. maddesinde düzenlenen «özel hayatın gizliliği» ilkesine ters düşmekte ve özel hayatın gizliliği hakkının özünü ortadan kaldırmaktadır. Oysa Anayasa'nın 11/2 maddesine göre, hiç bir yasa, temel hakların özüne dokunamaz. Nitekim tasarıyla getirilen bu yeni hüküm, daha önce 26.6.1973 gün ve 1775 sayılı yasa ile 9. maddeye eklenmiş, ancak CHP tarafından Anayasa Mahkemesine açılan dava sonunda 25.4.1974 gün ve 1973/41 esas ve 974/13 sayılı kararla bu fıkra iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararına rağmen, maddeye yeniden tasarıda yer verilmektedir.

Öte yandan «Milli Güvenlik», «Kamu Düzeni» gibi kavramlar yoruma elverişli, yanlı kişiler elinde keyfi işlemlere olanak sağlayabilecek kavramlardır. Anayasa Mahkemesi de sözü geçen kavramların bu niteliğini kabul etmektedir.

Yüksek Mahkeme bu konuda şöyle demektedir:

«... Oysa *Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni*, uygulayıcılarının kişisel görüş ve anlayışlarına göre genişleyebilecek, öznel yorumlara elverişli, bu nedenle de keyfiliğe dek varabilir, çeşitli ve aşamalı uygulamalara yol açacak geniş kavramlardır. *Gecikmede sakınca bulunan haller*'de en az o kavramlar kadar kesin ve kesin çizgilerle belli edilmesi ve sınırlandırılması zorunlu bulunan bir deyimdir.» (aynı karar Any. M. Kararlar Dergisi cilt 12 sf. 152)

B) 15. maddeye eklenen bir fıkra ile polis, kimlik incelemesi yapacak, kimlik göstermeyenleri ya da kimlik belgesinden kuşku duyduğu kimseleri emniyete götürecektir, parmak izlerini alacak ve fotoğraflarını çekecektir. (Polis Görev ve Yetki Yasasının 5. maddesine yapılan gönderme)

Bu madde kişi güvenliğini ortadan kaldırmaktadır. Hakkında suç ihbarı olmayan bir kişi hakkında böyle bir işlem yapılması, kişi güvenliğine aykırı olduğu gibi, tarafsız olmayan uygulayıcılar için keyfi işlemlere de olanak sağlamaktadır.

C) 20. maddeye eklenen bir fıkra ile Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde polis, evleri, işyerlerini, bunların eklentilerini, tüm yapıları araya-
cak ve bulunduğu suç eşyalarına el koyacaktır.

Yargı organı kararı olmadan böyle bir aramanın yapılması, konut dokunulmazlığı ve kişi güvenliği ilkelerine tamamen aykırıdır. Yukarıda sözü geçen Anayasa Mahkemesi kararındaki gerçekler bu fıkra için de geçerlidir. «Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni» kavramlarının yoruma elverişli niteliği yukarıda açıklanmıştır.

2 — 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI YASASI

Bu yasanın 1. Bölüm, 2. Kısımının sonuna şöyle bir fıkra eklenmiştir:

«Devlet memurları, 657 sayılı yasanın 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. maddelerinde belirtilen ilke, ödev ve sorumluluklarla bağdaşmayan amaçlar güden, ya da bu tür çalışmalar yapan dernekleri kuramazlar ve bu yolda çalışma yapan derneklere üye olamazlar. Bu tür dernekler mahkeme kararıyla kapatılır.»

A — 657 sayılı yasanın yukarıda sözü edilen 1-12 maddelerinde özetle memurların; yasaları sadakatle uygulayacağı, amirlerinin emirlerini yerine getirecekleri ve herhangi bir siyasi partinin, ya da kişinin zararını hedef tutan davranışlarda bulunamayacakları hükümleri yer almıştır. İşte bu hükümler, memur dernekleri, dernek kurucusu memurlar ve memur dernekleri üyeleri hakkında da uygulanmak istenmektedir.

a) Bu madde ile; memuriyet statüsü ile dernek yöneticisi, ya da üyesi olma statüsü birbirine karıştırılmaktadır. Memur dairesinde memur sıfatıyla görev yapar. Aynı memur dernekte dernek yöneticisi, yani dernekçi sıfatıyla çalışır. Bu iki sıfat ve statüyü birbirine karıştırdığımız takdirde memurlar için dernek kurma hakkı ortadan kalkmış olur. Oysa Anayasa'nın 29. maddesi «Herkes... dernek kurabilir» ilkesini getirerek, dernek kurma hakkının memurlar da dahil olmak üzere herkes için tanındığını düzenlemiştir. 12 Marttan önce Türkiye Öğretmenler Sendikası, çalışmalarını sürdürürken, idarece bu tür savlar ileri sürülmüş ise de, o tarihlerde Danıştay'a götürülen davalar sonunda Danıştayca, memurun sendikal eylemleri ile memuriyet çalışmalarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği yolunda kararlar verilmiştir. Danıştayın bu kararları görüşlerimizi doğrulamaktadır.

b) Tasarı ile, dernekte çalışan memur, devlet dairesinde çalışıyor gibi kabul edilmekte ve amirinin emirlerine tabi tutulmaktadır. Oysa yukarıda açıklandığı gibi, bu iki görev ve statüyü birbirinden ayırmak zorunludur. Aksi halde memurun dernek kurma hakkı ortadan kalkmış olur.

c) «Yasaları sadakatle uygulama» hükmü ile derneklerin demokratik, sosyal ve mesleki haklar için çalışma yapma olanağı ortadan kaldırılmaktadır. Bu hüküm yasallaşırsa, Yasalarda mevcut olmayan demokratik, sosyal ve mesleki haklar için mücadele olanağı kalmamaktadır. Bu yasaklara uymayan dernekler de kapatılacaktır. Bu ise, her yönüyle temel hakları kısıtlayıcı ve ağır bir hükümdür.

d) Bu nedenlerle tasarinın bu fıkrası, Anayasa'nın dernek kurma hakkını düzenleyen 29. maddesine aykırıdır.

3 — 1630 SAYILI DERNEKLER YASASI

A — Yasanın ikinci maddesine yapılan bir ekle, kurulması yasak dernekleri kurma, ya da idare etme suçundan mahkum olanların derneklere üye olamayacakları kabul edilmektedir.

Oysa yasaklanan dernekleri kurmak, ya da idare etmek ağır bir suç olmadığı gibi, yüz kızartıcı suçlardan da değildir. Bu açıdan getirilen bu hüküm de Anayasa'nın 29. maddesine ters düşmektedir. Nitekim daha önce 1630 sayılı yasanın 2/a maddesinde yer alan «Kurulması yasak dernekleri kurmak veya idare etmek suçlarından birinden kesin olarak hüküm giymiş olanlar» dernek kuramazlar, şeklindeki hüküm CHP Millet Meclisi grubu tarafından Anayasa Mahkemesine açılan dava sonunda bu mahkemenin 18-19-20/12/1973 gün ve 963/3-37 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu kararda, üye olma hakkı için şöyle denilmektedir: «Onun içindir ki dernek kurma hakkının kullanılması ile yine bu hakkın kaynaklık ettiği derneklere üye olma hakkı aynı koşullara bağlanırsa, üye olma hakkının özüne dokunulmuş ve Anayasa'nın değişik 29. maddesi ile de çelişkiye düşülmüş olur.» (Any. Mh. Kar. Derg. C. II. Sa. 324)

Yüksek Mahkemenin bu kararı, tasarı ile getirilmek istenen fıkranın Anayasa'ya aykırılığını ortaya koymaktadır. Bir siyasi partinin kendi açtığı dava sonunda verilen iptal kararına ters düşen yolda bir yasa düzenlenmesine gitmesi, gafletten başka türde açıklanamaz.

B — Yasanın 7. maddesine yapılan bir ekle bu maddeye: «Amacı belli olmayan» sözü eklenmektedir. Bu kavram değişik

yorumlara ve yanlış uygulamalara neden olabilecek bir kavramdır. Örneğin: «İnsan Hakları Evrensel Bildirisi» çerçevesinde, «Atatürk ilkeleri doğrultusunda», «Anayasa ilkeleri», «Demokratik Hak ve Özgürlükler» gibi sözler bu maddeye göre belirli sayılmayarak dernek kapatılabilecektir. Bu nedenle maddeye eklenen bu sözler, uygulama yönünden sakıncalı sonuçlar doğuracak, dernekleri kurulamaz ve çalışamaz duruma düşürecektir.

C — Yasanın 7. maddesine, amaç ve amacı gerçekleştirmek için yapılacak çalışmalar dışında ve ayrıca «Çalışma Konuları» diye bir kavram getirilmektedir.

Tüzüklerde öteden beri amaç maddesi ile bu amaca ulaşabilmek için yapılacak çalışma yöntemlerini gösteren hükümler yer almaktadır. Tüzükte yer alan bu maddeler dışında ayrıca «Çalışma Konuları» şeklinde bir hükme gerek olmadığı gibi, böyle bir hükmün tüzükte yer alması yararlı değil, sakıncalı sonuçlar doğuracaktır.

Hemen söyleyelim ki, «Çalışma Konuları»nın daha baştan, tüzük hazırlanırken saptanması olanaksızdır. Çalışma konuları, ancak hayatın akışı içinde ve sosyal gelişmelere göre ortaya çıkacaktır. Bu tür bir hüküm, dernek çalışmalarını engellemek, derneklerin kurulmasını daha başından önlemek ve giderek kurulmuş derneklerin kapatılmasından başka bir sonuç doğurmayacaktır.

D — Yasanın 9. maddesine getirilen bir ekle; İçişleri Bakanlığına ve valiliklere, daha önce incelenmiş ve onaylayarak yürürlüğe girmiş tüzükleri, istedikleri zaman yeniden inceleme yetkisi verilmektedir.

a) Bu hüküm kazanılmış hakları ortadan kaldırmaktadır.

b) Derneklerde istikrarsızlıklara neden olacak kararlı, düzensiz, güvenli bir çalışmaya engel olacaktır.

c) Bu hüküm iyi niyetli olmayan uygulayıcılar elinde kuvvetli bir silah olacaktır.

Yasanın 35. maddesine getirilen bir değişiklik önerisiyle:

Dernekler «Çalışma konuları ve eylem biçimleri dışında herhangi bir eylemde bulunamazlar» hükmü getirilmektedir.

a) Bu hükme göre, örneğin; bildiri yayınlama, imza toplama ve anket yapma gibi eylem biçimleri tüzükte daha önce gösterilmemişse bu eylemler yapılmayacaktır. Ayrıca tüzükte gösterilmemiş herhangi bir çalışma konusu üzerinde eylem konamayacaktır. Oysa hukuksal olan; yasaların engellemediği ve olanak verdiği tüm çalışma yöntem ve konularının dernekler tarafından kul-

lanılabilmesidir. Tasarı yasallaştığı takdirde bu hüküm uygulamada, dernekler için sonu gelmez zorluklar çıkaracak ve tüm dernekler her an kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardır.

b) Dernekler yasasının 75. maddesi ile bu hüküm (35. M.) sendikalar ve öteki meslek kuruluşları için de uygulanamayacağından daha da büyük önem taşımaktadır.

F — Yine Maddeye:

Dernekler «hiç bir biçimde ve yönde siyasi tutum ve davranışta bulunamazlar» hükmü getirilmektedir.

Yürürlükte bulunan yasada, öğrenci dernekleri dışında kalan derneklerin siyasal faaliyette bulunamayacakları hakkında bir hüküm yer almamıştı. 1630 sayılı Dernekler Yasasının 4/1 maddesi ile derneklerin «iktidar mücadelesi» yapamayacakları hükmü kabul edilmişti. Bu hüküm siyasal faaliyetin «İktidar Mücadelesi» olduğunu saptıyor ve siyasal faaliyetin tamamını kapsıyordu. Dernekler, iktidar mücadelesi dışında kalan ve yurt sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapabiliyor ve bu konularda düşüncelerini açıklayabiliyorlardı. Bu da, Anayasa'nın 20. maddesinde, gerçek ve tüzel kişilere tanınan düşünce açıklama özgürlüğüne uygun düşüyordu.

Yeni tasarı ise, «Siyasi tutum ve davranışlar» yapamaz şeklinde bir hüküm getirmekte ve düşünce özgürlüğü açısından dernekleri açmaza sokmaktadır. Çünkü siyasi tutum ve davranış, siyasi faaliyet anlamına gelmektedir. Siyasi faaliyet, Dernekler Yasası'nın 4/1 maddesinde iktidar mücadelesi olarak tanımlandığına ve zaten yasaklandığına göre, maddeye ayrıca «siyasi tutum ve davranış» gibi bir hüküm getirilmesi, derneklerin iktidar mücadelesi dışında genel yurt sorunları üzerinde düşünce açıklama hak ve özgürlüklerini ortadan kaldırmaktan başka bir sonuç doğuramaz. Bir taraftan yasada siyasi faaliyet tanımlanıyor, bu yasaklanıyor, öte yandan da ayrıca siyasi tutum ve davranış gibi kaypak, yoruma elverişli bir hüküm getirilerek Anayasa'nın 20. maddesine ters düşen bir düzenlemeye gidiliyor. Bu hüküm «Düşünce Özgürlüğü» hakkının özüne dokunmaktadır. Ve Anayasa'nın 11/2 maddesine aykırıdır.

G — 35. maddenin II/a fıkrası Türkçeleştirilerek yeniden yazılmakta, ancak fıkrada bulunan «teşvik» kelimesi, «özendirme» olarak değiştirilmektedir. Özendirme kavramı çok geniş bir kavramdır. Bu kelime yerine eskiden olduğu gibi Teşvik ya da Kışkırtma sözlerinin konulması uygulama açısından daha doğrudur.

H — Tasarıda öğrenci dernekleri için:

«Hiçbir biçim ve yönde öğrencilikle ilgisi olmayan eylemde bulunamazlar» hükmü getirilmektedir.

Bu hükme göre öğrenci dernekleri örneğin 1 Mayıs gününü kutlayamayacak, Atatürk'ü anma günü düzenlemeyecek, benzeri toplantılar yapamayacak, yurt sorunlarıyla ilgili bildirimler yayınlamayacak ve afişlemeler yapamayacaklardır. Oysa bu haklar Anayasa'nın 20. maddesinin güvencesi altına alınmış haklardır. Bu hakları hem gerçek kişiler ve hem de tüzel kişiler kullanabilirler. Tasarı ise bu Anayasal hakkı ortadan kaldırmaktadır.

İ — Yasanın 51. maddesine: «Alındı belgeleri Maliye Bakanlığınca bastırılır» hükmü eklenmektedir. Bu hüküm, dernek tüzükleri valilikler ve İçişleri Bakanlığınca onaylanmadan aidat ve bağış toplanmasını engelleyecek niteliktedir. Oysa Anayasa'nın 29. maddesine göre, dernekler kuruluş bildirimini vermekle kurulmuş ve tüzel kişilik kazanmış olurlar. Bunun sonucu olarak da faaliyet gösterebilirler. Getirmek istenen hüküm bunu engellemektedir.

J — Tasarı, 64. maddeye getirdiği bir ekle:

«Amacı belirli olmayan, çalışma konuları amaca uygun bulunmayan» derneklerin kapatılacağı hükmünü getirmekte, kurucuları da cezalandırmaktadır.

Yukarıda da açıklandığı gibi, çalışma konularını önceden saptamak olanaksız bulunduğundan, bu konular ancak hayatın akışı içinde ortaya çıkacağından, böyle bir hükümle dernekler çalışamaz duruma düşeceklerdir ve giderek dernekler sudan yorum ve gerekçelerle kapatılabilecektir.

K — 63. maddeye bir fıkra eklenmekte ve:

Derneklere üye olması yasaklanan kimselerin üye kaydedilmeleri halinde, hem üye kaydeden yöneticiler ve hem de kaydedilen üye cezalandırılmakta ve dernek kapatılmaktadır.

Derneklerin her üye için güvenlik soruşturması yapması olanaksızdır. Tasarıda yaptırım olarak konulan ceza da (kapatma) çok ağır bir yaptırım olup anti-demokratiktir.

L — Yasaya eklenen bir madde ile derneklerin, suç sayılan eylemlerin yapıldığı bir yer olduğunun belirlenmesi halinde derneğin kapatılacağı hükmü getirilmiştir.

Tasarıya göre, bir derneğin birden fazla üyesi tarafından, örneğin iki üyesi tarafından yurdun herhangi bir yöresinde ayrı ayrı birer suç işlendiği takdirde, suçların türüne bakılmaksızın (hakaret, sarhoşluk, kumar da olabilir) dernek kapatılacaktır. Bu

hüküm uygulama açısından son derece tehlikeli ve sakıncalı bir hükümdür.

4 — 171 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ YASASI

A — Tasarı ile bu yasanın 7. maddesi değiştirilmekte ve toplantıları haber verme süresi olan 48 saat 72 saate çıkarılmaktadır. Ayrıca yasanın 10. maddesine bir fıkra eklenerek, bazı hal-lerde mülkiye amirine toplantı ve yürüyüşleri 10 gün erteleme yetkisi verilmekte ve ayrıca yürüyüş güzergâhını değiştirme hakkı tanınmaktadır.

a) Daha önce 19/6/973 gün ve 1742 sayılı Yasa ile 7. maddeye haber verme süresini 4 güne çıkararak bir hüküm eklenmişti. CHP bu hükmün Anayasa'ya aykırılığını ileri sürmüş ve Anayasa Mahkemesi'ne dava açmıştı. Dilekçede şöyle deniliyordu: «Böylece idarenin ve zabitanın alacağı güvenlik tedbirlerinin gerektirdiği zorunlu süre aşılarak hakkın kullanılmasının kısıtlanmasına gidilmiş olmaktadır. Bir topluluğu görüşlerini açıklamaya zorlayan bir olay, dört gün içinde önemini yitererek artık kamuoyunun ilgisini çekmez olur. Değişiklik, Anayasa'nın 28. maddesinin işlememesi ve sınırlamanın «önceden izin alma» koşulunu da aşan bir nitelik kazanması gibi bir sonuca yol açar.» Bu dava sonunda yasa biçim yönünden iptal edilmiş ve esasa girilmemişti.

Bugün getirilmekte olan tasarı da, dilekçede ileri sürülen nedenlerle Anayasa'ya aykırı düşmektedir.

b) Mülkiye amirlerine toplantı ve yürüyüşleri erteleme yetkisi daha önce 1932 sayılı Yasa ile tanınmıştı. Ancak CHP Senato Grubu tarafından Anayasa Mahkemesi'ne açılan dava sonucunda bu erteleme yetkisine ilişkin hüküm, Yüksek Mhkemenin 18-22 Kasım 1976 gün ve 976/27-51 sayılı kararı ile ve bu yetkinin toplantı ve yürüyüş hakkının özüne dokunduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararına rağmen, tasarıda erteleme yetkisine yeniden yer verilmiştir. Bu karar, tasarıda yer alan hükmün Anayasa'ya aykırı olduğunu göstermektedir.

Mülkiye amirlerine tanınan toplantı ve yürüyüş güzergâhını değiştirme yetkisi de toplantı ve yürüyüş hakkını sınırlamakta, bu hakkın kullanılmasını son derece zorlaştırmaktadır. Bu yetki, aynı zamanda ard niyetli yöneticiler için kötüye kullanmaya son derece elverişlidir. Her ne kadar yasa, ilgiliye, mülkiye amirliğinin kararına karşı Asliye Ceza Hakimliğine itiraz hakkı tanımak-

ta, mahkemenin, 24 saat içinde karar vereceğini, kararın mülkiye amirliğine bildirilmesinden 24 saat sonra toplantının yapılabileceğini hükme bağlamışsa da, uygulamada bu, toplantının yapılma olanağını ortadan kaldıracaktır.

Nitekim CHP de 1973 yılında aynı görüşü savunmuş, 1742 sayılı Yasa ile Toplantı Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na getirilen ve güzergah değişikliğini öngören hüküm hakkında Anayasa Mahkemesine dava açarak iptalini istemişti. CHP'nin dava dilekçesinde şöyle deniliyordu: «... önceden tespit ve ilan edilmiş yol ve yönlerde değişiklik yapma, başka deyimle güzergahı daraltma ve kısıtlama yetkisi vermektedir. Bu da hakkın özüne dokunan bir sınırlamadır.» (14/3/1974 gün ve 973/33-9 sayılı karar. Any. Mah. Kar. Der. Cilt: 12. sa: 87)

Bu hüküm de toplantı hakkının özünü yaralamaktadır.

B — Tasarının 9. maddeye getirdiği bir değişiklikle bu Yasaya göre verilecek hapis cezaları iki kat ve ağır para cezaları da beş kat arttırılmakta ve bu cezalarda Erteleme ve Paraya Çevirme yöntemi kaldırılmaktadır.

Bu da ağır bir hükümdür.

5 — Yukarıdaki açıklamalar, getirilen yasa değişikliği tasarısıyla dernek kurma, derneğe üye olma, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakları ile özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı haklarının ortadan kaldırıldığı ya da bu hakların kullanılmasının son derece zorlaştırıldığını göstermektedir.

Anayasa'nın 11/2 maddesi temel hakların özüne dokunulmayacağı ilkesini koymuştur. Anayasa Mahkemesi de hangi hallerde temel hakların özüne dokunulmuş sayılacağını saptamıştır. Yüksek Mahkemenin 8.4.1963 gün ve 963/83 sayılı kararına göre, «Bir hak ve hürriyetin, gayesine uygun şekilde kullanılmasını son derece zorlaştıran veya onu kullanılamaz duruma düşüren kayıtlara tabi tutulması halinde o hak ve hürriyetin özüne dokunulmuş sayılır.»

Bu ilke ve kararlar, tasarının getirdiği hükümlerin, hukuk açısından, Anayasa'nın temel kurallarına ve altında imzamız bulunan uluslararası antlaşmalarda yer alan hükümlere aykırı düşmektedir. Anımsamak gerekir ki, uluslararası antlaşmalardaki hükümler Anayasa'nın 65. maddesine göre Yasa hükmündedir.

Bu tasarılar da yer alan hükümler; işçi ve emekçi sınıf ve tabakaların bugüne kadar sürdüregeldikleri mücadeleler sonunda, eksik ve yetersiz de olsa, elde ettikleri hak ve özgürlüklerin önemli bir bölümü ellerinden alınmakta, demokratik gelişmemize ağır

bir darbe vurulmaktadır. Burjuva demokratik hakların geçerli olduğu ülkelerde kolluk kuvvetlerine bile grevli-toplu sözleşmeli sendika kurma hakkı tanınmış iken, ülkemizde Anayasa tarafından «herkese» memur ve yurttaşlara tanınan dernek kurma hakkının kullanılmayacak oranda sınırlandırılması demokratik düzen açısından acı bir gelişmedir.

Bireysel terörün önlenmesi gerekçesi ile getirilen bu tasarı- lardan; özellikle devlet memurları, Dernekler, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri ile ilgili tasarıların bireysel terörle ilişkisini anlamak mümkün değildir. Getirilen ve yukarıda özet olarak eleştirilen tasarıların yasalaşması, emperyalizm ve yerli egemen güçler tarafından ülkemiz için öteden beri hazırlanıp uygulanagelen pla- nın sürdürülmesine yardımcı olacaktır.

3 ARALIK 1978

- Elazığ'da üç kişi faşist saldırılar sonucunda öldürüldü.
- Türkiye'nin Irak'a olan petrol borcunun 60 milyon dolarlık Kısmı ihracat ile kapatıldı.
- TGS Genel Başkanlığına Oktay Kurtböke seçildi.
- TÜM-DER Genel Başkanı Nizamettin Barış, memur sayısının dondurulmasını istedi.
- Federal Almanya'da demir - çelik işverenleri, 29 bin işçiyi kapsayan lokavt ilan ettiler.
- Pravda: «ABD'nin Kıbrıs sorununa ilişkin planı, Batı'nın askeri - stratejik planlarının gerçekleştirilmesi yolunda atılmış bir adımdır.»

4 ARALIK 1978

- Irak ve Türkiye arasında yapılan resmi görüşmeler sonucunda, Irak'ın Türkiye'ye ek olarak 100 bin ton ham petrol vermesi karara bağlandı.
- Elazığ'da çıkan olaylarda 5 kişi öldürüldü.
- NATO Avrupa Grubu toplantısında başkanlığa 1979 yılı için Türkiye seçildi.
- KTFD Başkanı Osman Örek, hükümet başkanlığından sonra UBP Genel Başkanlığından da istifa etti.
- Fransa ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında ekonomik işbirliği anlaşması imzalandı.

5 ARALIK 1978

- AET Zirvesi, «Avrupa Para Birliğini» görüşmek üzere Brüksel'de toplandı.
- NATO Genel Sekreteri Luns, üye ülkeleri Türkiye'ye ekonomik yardım yapmaya çağırdı.
- Kilis'te ilerici bir öğretmen öldürüldü.
- CHP Ortak Grubunda Başbakan Ecevit ve hükümetin tutumu eleştirilerek, olayların önlenmesi için yeni yasal önlemlere gerek

olmadığı belirtildi.

- İran'da gösteri ve grevler sürerken, Petrol üretimi yüzde 30 oranında düştü.
- İDMMA Başkan Yardımcısı Orhan Siper'in evine bomba atıldı.

- BM'in tanımayacağını bildirmesine rağmen Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından Namibya'da yaptırılan ilk genel seçimlerde halk, askerler tarafından oy kullanmaya zorlandı.

6 ARALIK 1978

- Antalya Belediyesi'nde çalışan Genel-İş Sendikasına üye 690 işçi, ücretlerini alamadıkları gerekçesiyle işi bırakma eylemine başladı.
- TGS, Türk-İş'in DİSK tarafından yapılan faşizme ve emperyalizme karşı işbirliği çağrısına olumlu yanıt vermemesini eleştirdi.
- 18 öğrenci derneği, «Yeni Üniversiteler Yaşası»nı eleştirerek, yasanın anti-demokratik olduğunu belirttiler.
- Kocaeli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığına Sakıp Sabancı seçildi.

- Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Brejnev, «Varşova Paktı demogojik itirazlara karşın, savunma giderlerini kısmayacaktır» dedi.
- İspanya'da yeni demokratik Anayasa için halk oylaması başladı.
- Venezuela'da başkanlık seçimlerini, muhalefetteki Sosyal Hristiyan Parti adayını kazandı.
- İran'ın Zancan kentinde güvenlik kuvvetlerinin halka ateş açması sonucunda birçok kişi öldü.
- TSİP Antalya Merkez İlçe Yönetim Kurulu üyesi Mehmet Çelik faşist saldırganlar tarafından öldürüldü.

7 ARALIK 1978

- Adana'da devrimci bir öğrenci öldürüldü.
- Siyasal Bilgiler Fakültesinde, komandoları okula almak istemeyen öğrencilere saldıran

- polisler 20 öğrenciyi yaraladı, bazı öğretim üyelerini dövdü.
- İspanya'da yapılan referandum sonucunda yeni anayasa kabul edildi.

8 ARALIK 1978

- Trabzon'da 27 kasımda faşistlerin saldırısı sonucu ağır yaralanan KTÜ öğretim üyesi Necdet Bulut öldü.
- TİSK Başkanı Narin; «Hükümetin açığa halka kemerleri sıkması

- gerektiğini anlatması şarttır.»
- Nikaragua'da diktatör Somoza, genişletilmiş muhalefet cephesinin ülkede bir halk oylaması düzenlenmesi görüşmeleri için öne sürdüğü koşulları kabul etti.

9 ARALIK 1978

- Uluslararası Af Örgütü Türkiye Ulusal Şubesi Derneği kuruldu.
- Köy-Koop'ta olağanüstü genel kurula gidilmesi kararlaştırıldı;

- Genel Başkan Ahmet Altun ve Genel Başkan Yardımcısı Nedim Tarhan istifa ettiler.
- SBKP Merkez Komitesi yayın

organı olan «Sovietskaya Rossia» gazetesi, Nobel Barış Ödülünün İsrail Başbakanı ve Mısır Devlet Başkanına verilmesini eleştirerek, bu seçimin dünyada

öfke ve alay konusu olduğunu belirtti.

- İran'da askeri hükümet Muharrem ayının Aşure günü yapılacak gösterilere izin verildiğini açıkladılar.

10 ARALIK 1978

- İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin BM tarafından kabul edilmesinin 30. yıldönümü bütün dünyada kutlandı.
- İran'da milyonlarca kişi Şah rejimini protesto için gösterilere başladılar.
- İstanbul ve Kayseri'de 2 devrimci genç komandolar tarafından öldürüldü.
- TÜMAS, Üniversiteler Yasa Tasarısı'na karşı çıktı.
- SBKP yayın organı Pravda, ABD ve diğer kapitalist ülkelerde en temel insan haklarının bile kısıtlandığını açıkladı.

11 ARALIK 1978

- İran'da milyonlarca kişinin başlattığı rejim aleyhtarı gösteriler devam etti.
- Türkiye Barolar Birliği Anayasa'ya 12 Mart'ta getirilen kısıtlamaların kaldırılmasını istedi.
- Ankara Belediyesi'nde çeşitli haklarını almayan DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikasına üye yedi bin işçi direnişe geçti.

12 ARALIK 1978

- Genelkurmay Başkanı Evren: «Tam gün yasasının orduda yol açtığı ayrıcalık giderilmeli.»
- Adana'da ve Kars'ın Göle ilçesinde 4 kişi öldürüldü.
- İngiltere'den sonra Norveç ve İtalya'da Avrupa Para Sistemine (EMS) karşı çıktılar.

13 ARALIK 1978

- Başbakan Ecevit, İskandinavya gezisine başladı.
- Elazığ'da komandoların saldırı sonucunda iki kişi öldürüldü.
- İran'da Şah rejimi aleyhine gösteriler yapan halkın üzerine ateş açan askerler çok sayıda insanı öldürdüler.

14 ARALIK 1978

- Türk-Norveç resmi görüşmeleri Oslo'da başladı. Norveç Başbakanı, Kıbrıs'ta toplumlararası girişimlerin biran önce başlatılması için çaba harcanmasını istedi.
- Ataturk Üniversitesi Tıp Fakültesinde, komandoların asistanlık sınavlarını etkilemek amacıyla fakülte yöneticilerini protesto eden Fakülte Dekanı Karabıykoğlu istifa etti.
- Elazığ'da 1 kişi öldürüldü, 1 kişi yaralandı.
- Turizm Bakanı Alev Coşkun, Akdeniz'de nükleer santral kurulmasına karşı çıktı.

15 ARALIK 1978

- İsveç Avrupa Para Sistemine katılmama kararı aldı.
- İngiltere'de Callaghan hükümeti, Parlamento'dan güvenoyu aldı.

16 ARALIK 1978

- ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti, iki ülke arasında 1 Ocak 1979 tarihinde diplomatik ilişki kurulacağını açıkladılar.
- OPEC'in yıllık toplantısı Abu Dabi'de başladı.
- Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
- Diktatör Somoza, Nikaragua'da 11 yıldan beri işlenen Siyasal suçlarla ilgili af kararını imzaladı.

bir YORUM

Çin-ABD İlişkileri Maoculuğun Kaçınılmaz Sonucunu Somutluyor

Bir kez milliyetçilikten yola çıkıldığında nerede durulacağı pek bilinmez, ya da çok iyi bilinir. Bunun en iyi örneğini, Çin'i ve Çin halkını olmadık maceralara sürükleyen Maoçu Pekin yönetiminin serüvenlerinden çıkarmak mümkündür. Cıvalı laflarını, Marks'ı Engels'i konu edinen lafazanlıklarını biraz kazıyanlar, Mao'nun gerici yüzünü görmekte zorluk çekmezler. Bugün Çin yönetiminin yuvarlandığı bataklık, aslında onların Mao'nun gerisine düşmeleri değil, onun gerici fikirlerini geliştirmeleri, tam anlamıyla uygulamaları anlamına gelir. Çin'in emperyalistlerle aynı kampa düşmesi, faşist rejimlerle işbirliği yapması, halklara düşman kesilmesi, Mao'nun «üç dünya teorisi»ne tıpa tıp uygun bir yoldur. Bu yolun Türkiye'deki yolcularına bakınız, en gerici politikayı görür, faşistlerle «ideolojik» kavgalarına tanık olursunuz. Kimi iyi niyetliler şaşar kalır, nasıl böylesine bir politikaya solculuk kisvesiyle evet deniyor diye.

Şaşılacak bir yanı yoktur. Dünyaya Mao'nun «şaşı» gözleriyle ve «büroşür bilgisiyle» bakıldığı zaman görünecek olan bundan başkası değildir. Eğer «üç dünya teorisi»ne inanıyorsan ve benimsiyorsan, artık gerisi kolaydır. SSCB ve ABD «iki süper» ve hatta «emperyalist» ülkelerdir. SSCB, yeni emperyalist olduğu için ABD'den daha tehlikelidir ve baş düşmandır, der geçersin.

Bu kadarlık teori yeter Maoçu olmak için, fazlasını bilmeye gerek yoktur. Her olayı bu mihenk taşına bir vur bak ne görürsün! Kim var «düşmanımın düşmanı, o dostumdur»!

Sovyetler Birliği'nin düşmanları, sosyalizmin düşmanları kimler olabilir ki, başta ABD emperyalizmi olmak üzere dünyanın tüm gerici faşist rejimleri ve onların işbirlikçileri. İşte bütün bunlar Maooculararın dostudurlar. Örneğin: İran'da Şah, Şili'de Pinochet, Zaire'de Mabusu, Türkiye'de faşistler. Çünkü bunların hepsi SSCB ve sosyalizm düşmanıdır. O halde Maooculararın dostu olmalıdırlar.

Önce Japonya ile bir saldırmazlık anlaşması imzalandı. Bunda Maoocularara göre bir anlaşılmaz taraf yoktu. Çünkü «üç dünya teorisi»ne göre Japonya SSCB'nin düşmanı olduğu için Çin'in dostuydu. Kaldı ki yine bu teoriye göre Japonya emperyalist bir ülke değil, «nisbeten gelişmiş kapitalist bir ülke» idi.

Aralık 1978 ayı içinde Çin, kendi doğrultusunda daha ileri adımlar attı! «Üç dünya teorisi»nin uç noktasına vardı. ABD ile politik ilişkilerini başlattı. 1 Ocak 1979'da fiilen yürürlüğe giren bu ilişkinin arkasını kuşku yoktur ki, ticari, kültürel, askeri ilişkiler kovalıyacaktır.

Böyle oluyor. Çin emperyalist silah tacirlerinin yeni ve «yağlı» bir müşterisi olarak «batı» pazarlarında dolaşmaya çıktı bile. Buna hem Çin'in, hem de emperyalistlerin ihtiyaçları var. Çünkü Çin, uzakdoğu'da savaş kundakçısı rolünü sürdürüyor, ABD'den boşalan bu yeri doldurmaya çalışıyor. Kışkırttığı yerel gerici unsurlar, sınır çatışmalarını tırmandırma eğilimi taşıyorlar. Vietnam'a karşı Kamboç gericiliğini kışkırtıyor, gerginleşen ortamdan kendi hegemonyacı emelleri için yararlanmayı umuyor.

Çin - ABD ilişkilerinin dünya barışı ve halkların güvenliği açısından bakıldığında da, ilkesel barış politikasıyla yakın bir ilişkisi görülmez. Çünkü, barış siyaseti, belli kurallara bağlı ve müeyyideli olarak gelişmektedir. Barışı daha da pekiştirmek için yapılmış pek çok uluslararası anlaşma vardır ki, Çin bunların hemen hepsine karşı tutum almıştır. Öte yandan Çin, emperyalizmin saldırganlık örgütlerini NATO, CENTO vb. desteklemektedir. Komşularıyla sürekli anlaşmazlıklar içinde bulunan Çin'in işgalci amaçları da pek gizli değildir.

İşte barış güçleri Çin - ABD yakınlaşmasının değerlendirmesinde bu noktalara işaret ediyorlar. Çünkü, barış güçlerinin karşısında, barış düşmanlarının yakınlaşmasından başka bir şey değildir, Çin - ABD ilişkilerindeki gelişmeler.

17 ARALIK 1978

● OPEC toplantısında petrol fiyatlarının 1979 yılı içinde aşamalı olarak yüzde 14.5

oranında attırılması kararlaştırıldı.

18 ARALIK 1978

- Ferruh Bozbeyli, DP Genel Başkanlığından istifa etti.
- İran'da geçen 11 ay boyunca rejim aleyhtarı gösterilerde

öldürülenler için düzenlenen ulusal yas gününde, binlerce işçi işi bırakma ya da yavaşlatma eylemine başladı.

19 ARALIK 1978

- Diyarbakır'da ilerici bir öğretmen öldürüldü.
- TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu, çıkarılmak istenen anti-demokratik yasa tasarılarını

eleştirerek bu tasarıların bir amacının da başta TÖB-DER olmak üzere demokratik kitle örgütlerini kapatmak olduğunu belirtti.

20 ARALIK 1978

- Malatya'da bir kişinin öldürülmesinden sonra meydana gelen olaylar üzerine sokağa çıkma yasağı ilan edildi.
- Hindistan'ın eski

Başbakanlarından Indira Gandhi, Parlamento'nun aldığı karar üzerine tutuklandı.

- Petrol fiyatlarına zam yapılmasından sonra Avrupa borsalarında doların değeri düştü.

22 ARALIK 1978

- Eski CHP Kahraman Maraş Senatörü Hilmi Soydan öldürüldü.
- Maraş'ta öldürülen TÖB-DER üyesi iki öğretmenin cenaze

törenine engel olmak isteyen komandolar iki kişiyi öldürdüler, ilericilere ait çok sayıda işyerini tahrip ettiler.

23 ARALIK 1978

- Kahraman Maraş'ta devam eden faşist saldırılarda 31 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı. İlerici ve Alevi kişilere ait ev ve işyerleri yakıldı.
- Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2. Kongresi çalışmalarına başladı. Kongre'ye konuk olarak TİP Genel Başkanı Boran, DİSK Genel Sekreteri Işıklar, TÖB-DER

Genel Başkanı Gazioğlu da katıldılar.

- Başbakan Ecevit, Maraş'taki olaylarla ilgili olarak, «Herkesin sözünü geçirebileceği kesimlere barış çağrısında bulunması gerektiğini» söyledi.
- Tahran'da ilkokul ve orta okul öğrencileri Şah rejimini protesto için yürüyüş yaptılar.

bir YORUM

Kahramanmaraş'dan Sıkıyönetime Uzanan Provokasyon Zinciri

1978'in başında MC'ciler hükümetten düşürülmüş ve yerine Ecevit Hükümeti geçmişti. Demokrasi güçleri açısından bu küçük bir olay, sıradan bir hükümet değişikliği değildi. Gerçi sosyal demokrasinin ne yapıp yapamayacağına önceden işaret ediliyordu ama, faşist tirmanışa karşı verilen demokratik mücadelenin daha elverişli olanaklara kavuşmuş olduğu da gözden uzak tutulmuyordu. Ancak bu elverişli olanakların değerlendirilmesi bir başka yönden önemliydi ve böyle olduğu çok geçmeden anlaşıldı.

1978, yoğun politik olaylara sahne oldu ve bu olayların başında faşist terör ve cinayetler geliyor. 1200'e yakın insan 1978 yılında siyasal cinayetlere kurban gitti.

Asıl kurban edilmek istenen emekçilerin hak ve özgürlükleriydi. Bu hedefe planlı ve sistemli bir çalışmayla varılabilirdi ve 1978'in toplumsal mantığında bu planı bütün açıklığıyla görmek olanağı var. Sosyal demokrasinin vurdumduymazlığı ve demokratik olmakla bağdaşmayan tutum ve tercihleri, faşistlerin ve gericilerin planlarına büyük ölçüde işlerlik kazandırdı. O; sürekli olarak, faşistlerle uzlaşabileceği düşüncesini taşıdı. Demokratikliği bu anlayışla sınırlı kaldı.

Daha 1977 Haziran seçimlerinin arkasından Meclis başkanlığı seçimlerinde MHP ile anlaşan CHP'nin, faşizmle uzlaşabilecek karakteri açığa çıktı. Hükümeti kurduktan sonra ise bu niteliği bütün olaylarda kendini gösterdi. Önce eğitim enstitülerinde danıştay kararlarını uygulamaktan çekinip vazgeçmek ve faşist zorbalığa boyun eğmek, ardından DİSK'in 20 Mart direnişine karşı tutum alıp gericilere pirim vermek, ardından işçi haklarını kısıtlamaya yönelik «toplumsal anlaşma», ardın-

dan bir anti-demokratik yasa tasarıları paketiyle demokrasi güçlerinin karşısına dikilmek... vb.

Faşizmin ve gericiğin hesaplarına uygun düşen bu siyasal ortamda, önce siyasal cinayetlerin sayısı artırıldı. Faşist terör giderek yaygınlaşmaya, sıradan demokrat unsurlarla sosyalist parti üye ve yöneticilerine kadar uzanan geniş bir hedef gözetmeye başladı. Doğan Öz, Bedrettin Cömert, 7 TİP üyesi, TSİP Antalya Merkez İlçe Başkanı Mehmet Çelik...

Kurbanlar bu kadarla kalamazdı. Faşist saldırı, bazı pilot bölgelerde odaklaştırılıp yoğunlaştırılmıyordu. Elazığ, Malatya, Sivas, Maraş illeri bunun için elverişli konum taşıyordu. Buralarda uygulanan provokasyonlar «başarılı» oldular.

Son olarak 24 Aralık günü Maraş'da uç verdi faşizmin amaçları. Faşistler tarafından öldürülen iki TÖB-DER'li öğretmenin cenaze törenine, MHP'lilerin kışkırttığı ve öncülük ettiği gerici gruplar saldırdılar. Hızlarını alamıyan saldırganlar, alevi yurttaşlara ait işyerlerini ateşe verdiler, evlere girip kadın, çocuk, yaşlı, hasta, kiminle karşılaşılsa, baltayla, şişle, silahla öldürdüler.

Tarih: 27 Aralık 1978. 104 Ölü ve yüzlerce yaralı..

Faşistler daha önce ön çalışmalarını yapabildikleri için bu boyutlarda bir katliamı başarabildiler. Böylece onlar, insanlık düşmanı yüzlelerini kanıtlamış olmanın ötesinde, kendilerinden gelecek tehlikenin emekçi halk güçleri açısından taşıdığı öneme de bir kere daha dikkatimizi çekmiş oldular. Üzerlerine doğrudan gidilmedikçe faşist örgütlerin çok daha büyük provokasyonlara girişebileceklerini Maraş olayları gösterdi ama, hükümet, basiretsizliğini daha da derinleştirdi ve uzun zamandan beri çağrılar yapılan ve şartlarının olgunlaştırılması için gerici güçlerce yoğun biçimde çalışmaları sürdürülen sıkıyönetim ortamına sürüklenirken direnc gösteremedi.

25 Aralık günü 13 ilde birden sıkıyönetim ilan edildi. Yaklaşık olarak Türkiye nüfusunun yarısının yaşadığı bu onüç il şunlar:

İstanbul, Ankara, Adana, Gaziantep, Maraş, Malatya, Elazığ, Sivas, Erzurum, Kars, Erzincan, Bingöl ve Urfa.

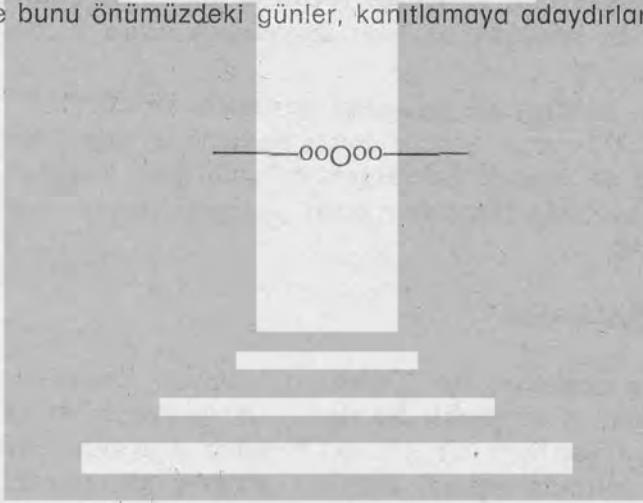
Hükümet bugüne kadar üzerine gideceği hedefleri doğru tespit edemediği için sıkıyönetime de hedef gösteremeyecektir. Veya gösterdiği hedef kendi gördüğü hedefler olacaktır ki, bu da: «sağa ve sola karşıyım» tekerlemesinde somutlanan hedeftir. Kaldı ki, sıkıyönetim uygulamalarını hükümetlerin, isteseler bile kontrol altına alamadıkları çok ke-re görülmüştür. Ve bütün bunlardan çıkacak sonuç, demokrasiyi aski-

ya alma girişimlerinin hız kazanacağı, daha elverişli koşullar bulacaktır.

Saldırıların kaynağının faşist örgütler olduğu bilindiğine, geniş demokratik potansiyelin mücadele hedefi de bunlar olduğuna göre, demokrasi güçleri, daha bir sistemli, örgütlü ve kararlılıkla bu hedeflerin üzerine yürümeye devam edeceklerdir. Demokrasiyi koruma endişesinde «olan» sosyal demokrasinin son şansı, umutlarını bağladığı sıkıyönetimde değil, özgürlüklerini korumak ve genişletmek için mücadele edecek olan güçlere karşı tutumunda saklıdır.

Sıkıyönetim, demokratik hakların kullanımına kayıtlar ve sınırlamalar getirmeye başlamış bulunuyor. Örneğin: Erzurum - Kars illerinde «her türlü siyasal çalışmanın yasaklanması»na kadar uzanılmıştır. Bu gösteriyor ki önümüzdeki dönemde tekellerin çıkarları ağır basacak, sıkıyönetim uygulamaları emekçi hakları üzerinde daha da yoğunlaşacaktır. Çünkü siyasal bunalımın temelinde ekonomik sıkıntılar vardır ve sosyal demokrasinin sıkıyönetimle **uyum** içinde çalışabiliyor olması, onunla aynı sınıfsal amaçlara dönük olmasındandır.

Ancak gelişmeleri tayin edecek unsurlardan biri de, halk güçleri olacaktır ve bunu önümüzdeki günler, kanıtlamaya adaydır.

TÜSTAV

TSİP 2. Parti Kongresinde Sosyalist Hareketimizin Sorunları Somutlanıyordu

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2. Kongresi, 23, 24, 25 Aralık 1978 günlerinde İstanbul'da yapıldı. Kongreye 44 il örgütünü temsil eden 150'yi aşkın delege, çok sayıda partili ve binlerce izleyici katıldılar. Kongreye konuk olarak katılanlar arasında, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar, TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu, Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana da vardı. Ayrıca Polisario Cephesi delegasyonu ve Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi temsilcileri de TSİP Kongresi'ne yurt dışından katılan konukları oluşturuyordu.

Kongre, gündemine getirdiği, tartıştığı ve çözüme ulaştırdığı sorunlar bakımından sadece Parti hayatında değil, sosyalist hareketimizde de önemli bir dönemeci anlatıyor. Kongre gündemini belli başlı sorunlarından birini «yığınsallaşma» sorunu oluşturmaktaydı.

YIĞINSALLAŞMA

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin birinci Kongresi'ni oluşturan delegeler 18 ili temsil ederken, 150 delegenin 44 ili temsilen 2. Kongre'ye katılıyor olması, iki Kongre arasında Parti'nin kitleselleşme yolunda önemli adımlar attığını gösteriyordu. Ancak TSİP bunun yeterli olmadığını, sosyalist hareketle işçi hareketinin henüz kaynaşma sürecinde bulunduğu ülkemizde, sosyalizmi yığınlara götürmenin hayati önemini başından beri vurgulayabilmekteydi.

Türkiye'de toplumsal gelişme dinamikleri oldukça hızlı hareket ediyorsa, bu sosyalist siyasal güçlere de önemli görevler yüklenmelidir. İşte buradan yola çıkıldığında, sosyalistlerin, gelişmeleri etkilemek ve giderek belirlemek bakımından, kendi ön-

cü güçlerini, yığınların içinde kitlesel bir güç olarak somutlamaları gerekiyordu. Bu da, kitleler içinde kök salmış bir sosyalist parti anlamına geliyor ki, sosyalist hareketin birliği sorununa yakından bağlı olarak, TSİP'in önüne, sosyalizmin ve dolayısıyla Parti'nin kitleselleştirilmesi görevini koyuyordu.

Parti kitesinin bu görevin bilincinde olduğu, Kongre'de delegelerin dile getirdikleri görüşlerden anlaşılıyordu. Tartışmaların ağırlık noktasını «YIĞINSALLAŞMA SORUNU» meydana getirdi.

Kongre, yığinsallaşmanın tek aracı olarak, «daha çok politika yapma»yı belirlerken, aynı zamanda genel demokratik hareketin başta gelen görevlerine de değiniyor, yığinsal özlem ve talepleri örgütsel mücadeleye dönüştürmenin perspektifini çiziyordu. Kitlelerin siyasi bilinç düzeyleri verili bir durumda üstesinden gelinmesi gereken görevler açısından belirleyici bir rol oynar. Parti'nin nitel üstünlüğünü, onun politik etki alanı içinde kalan kitlelerin nitel üstünlüğü haline getirmek için parti politikasının yığınlara götürülmesi gerekiyor. Bu, yeni yöntem ve araçların politik çalışmada gündeme girmesi demektir ki, esas olan da, bu noktada sosyalistlerin yaratıcılığıdır. En uygun usul ve araçlarla politikanın kitleselleştirilmesi, yığinsallaşma çalışmalarının bel kemliğini oluşturur.

TSİP Kongresi, ajitasyon ve propaganda çalışmalarının örgütsel ilişkilere dönüştürülmedikçe yetersiz kalacağını gösteriyor ve Türkiye'nin bütün illerinde örgütlenmeyi uzun vadeli hedef olarak Parti'nin önüne koyuyordu.

SOSYALİST BİRLİK SORUNU

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin temel politikalarından olan sosyalist birlik meselesi, son üç yıllık siyasal olayların hemen her zaman kesitinde kendini bir zorunluluk olarak hissettirdi. Sosyalist hareketin bölünmüşlüğü, aynı zamanda genel demokratik hareketin zaafının da başlıca nedenini oluşturuyordu. Önceleri görmezlikten gelinen ve inkâr edilmek istenen bu gerçekçi tespit giderek daha geniş siyasi kesimlerde yankı bulmaya, benimsenmeye başladı. Öyle ki bugün, kendi tekkesini evren zannedenlerin dışında hemen bütün sosyalistler ve bunların yanında geniş emekçi yığınlar sosyalist birlikten yana tutum alıyorlar, bu noktada yoğunlaşan özlendlerini dile getiriyorlar. TSİP 2. Kongresi gösterdi ki, bugün sosyalist birlik sorunu, sadece TSİP'in değil, emekçi halkın da sorunu olmuştur.

Kongre, sosyalist birliğin mümkün ve zorunlu olduğunu gösterdi. Sadece TSİP yöneticileri ve delegeler değil, tüm konuk konuşmacılar bu nokta üzerinde ısrarla durdular. Aynı konuda sevindirici olan bir başka gelişme de, sosyalist birlik sorunu diye bir sorunumuz bulunduğunun, bu soruna en fazla sırt çevirmiş olanlar tarafından da anlaşılır hale gelmesiydi. Bu çok önemli gerçeğin yankısını, Kongre'yi haber veren 27 Aralık 1978 tarihli Pravda'dan öğrenmek mümkün. Pravda Kongre haberinin başlığını «BİRLİĞİ GÜÇLENDİRMEK İÇİN» diye vermiş.

ULUSLARARASI DAYANIŞMA

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Kongresi bir başka açıdan da, kararlı ve sabırlı bir mücadelenin başarısını somutluyordu. Kongreye çeşitli ülkelerin komünist partilerinden gönderilen mesajlar yanında, Ulusal Kurtuluş Savaşlarından geçmiş ve geçmekte olan seçkin temsilcilerin katılmaları, uluslararası dayanışmanın önemli bir göstergesi oldu. Polisario Cephesi Politbüro üyesi Malanine Uld Sadık ve aynı Cephenin Dış İlişkiler Komisyonu üyesi Habib Allah TSİP Kongresi'ne katıldılar. Kongre'ye ayrıca Ceza-yır Ulusal Kurtuluş Cephesi de Ogab Boubekir başkanlığında bir delegasyonla katıldı. Konuklar TSİP 2. Kongresi'ni çok değerli bir platform olarak gördüklerini, kendilerine gösterilen yakınlık, sevgi ve dostluktan çok memnun kaldıklarını belirtmeden geçemediler.

Kongre'nin birinci günü akşamı düzenlenen Parti Gecesine ve ikinci günü akşamı yapılan «Polisario Cephesiyle Dayanışma Gecesi»ne gösterilen büyük ilgi, TSİP Kongresi'ni taçlandıran, Kongre'yi demokratik kamuoyunun ilgi merkezine oturtan önemli olaylar oldular.

Kongre sonunda yapılan seçimlerde Genel Yönetim Kurulu aşağıdaki şekilde oluştu:

1 — Ahmet Kaçmaz, 2 — Yalçın Yusufoglu, 3 — Veli Gürcan, 4 — Aydoğan Gezer, 5 — Çağatay Anadol, 6 — Ali Kar, 7 — Bülent Tuna, 8 — Tektaş Ağaoğlu, 9 — Etem Kiper, 10 — Mehmet Yıldırım, 11 — Melih Sağiroğlu, 12 — Cemal Özden, 13 — Mehmet Yazırlı, 14 — Yaşar Yiğit, 15 — Yaşar Arıkan, 16 — Yaşar Gökoğlu, 17 — Abbas Özyay, 18 — Mehmet Yıldız, 19 — M. Ali Tan, 20 — Hüseyin Hasançebi, 21 — Nurettin Bayram, 22 — Akay Sayılır, 23 — Ömer Arslan, 24 — Hüsamettin Küçükali, 25 — Nuh Dişap, 26 — Cemil Fazlı, 27 — Ahmet Melek,

28 — Şaban Demirkapı, 29 — Afer Kara, 30 — Kazım Yeşilyurt, 31 — Ali Öner, 32 — Ali Aktürk 33 — Mehmet Durmuş, 34 — Abdülselam Suvakçı, 35 — Ercan Civelek, 36 — Nuri Geçgili, 37 — Kadir Tuncer, 38 — Mehmet Gürsoy, 39 — Ekrem Çakıroğlu, 40 — Dursun Öztürk ve 41 — Mustafa Çolak.

Genel Yönetim Kurulu'nun ilk toplantısında Ahmet Kaçmaz Genel Başkanlığa, Yalçın Yusufoglu da Genel Sekreterliğe yeniden ve oybirliği ile seçildiler.

Kadın Sorunu ve Sosyalist Hareket

Yıldız KURTULUŞ

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 2. Kongresi'nde delegeler, sosyalist ve genel demokratik hareketin çeşitli sorunlarına ışık tutan görüşlerini tebliğler halinde dile getirdiler. Bu tebliğlerden bazılarını, öne çıkan sorunlarımıza bağlı olarak yayınlamayı yararlı görüyoruz.

İLKE

Bugün, dünya nüfusunun yarısını ve çalışan nüfusun üçte birini oluşturan kadınların sorunları, demokrasiden yana güçlerin ilgisini toplayan konulardan biridir. Kadın hareketi, demokrasi güçlerinin en önünde yer alan, işçi sınıfının politik örgütleri için, üzerinde önemle durulan ve içinde çalışma yöntemleri oluşturulan bir konudur. Kadınların toplumsal durumu ve haklarını elde etme mücadelesi, sürekli şekilde uluslararası işçi sınıfı hareketi tarafından gözönünde tutulmaktadır. Komünist ve işçi partilerinin 1957, 1960 ve 1969 yıllarında yapılan Uluslararası Danışma Toplantıları bütün işçi sınıfı sosyalistlerine, anti-emperyalist mücadelenin başarısının bir önkoşulu olarak, kadın kitleleri arasındaki çalışmalarını yoğunlaştırma görevi verdi. Bu kararların yol göstericiliğinde pek çok kapitalist ülkenin işçi sınıfı partileri kadınlar arasındaki çalışmaya dikkatle eğiliyorlar. Kadınların sömürüye karşı ve demokrasiden yana aktifleşmesi için çaba harcıyorlar. Kadınların kurtuluş hareketinin barış, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin vazgeçilmez bir parçası olduğunu değerlendirerek, bilimsel ilkeler ışığında sınıf savaşının özgül tarihsel ko-

sullarına uygun olarak demokratik kadın hareketini geliştiriyorlar. Kadınların daha iyi çalışma ve yaşama koşulları için ileri sürdükleri demokratik talepleri ısrarla savunuyorlar.

Sosyalist ülkelerin kadınları kendilerinin de yaratılmasında rol oynadıkları yeni toplumsal şartlar içinde üretime katılıyor, yaşamın her alanında erkeklerle eşit ve özgür bir konuma yükseliyor ve kazandıkları saygınlıkla, her geçen gün pekiştirdikleri yeni haklarla dünya kadınlarına örnek oluyorlar.

Kapitalist ülkelerin kadınları ise, sürekli olarak, nispeten büyük oranda toplumsal rolleri artarken, ancak eşitsizliğe ve zulme hedef oluyorlar.

Kadınların içinde buldukları toplumsal durum, onların içinde yaşadıkları ülkedeki demokrasinin niteliğinin göstergesi oluyor. Kadınların özgürlüğünün derecesi genel kurtuluşun ölçüsünü veriyor. En ileri kapitalist ülkelerde bile kadının erkek karşısındaki eşitsizliği korunuyor. Kapitalizm, biçimsel eşitlikte bile tutarlı olamıyor ve dolayısıyla kapitalist ülkelerin kadınları yasalarda, eşitliğe yakın haklar kazansalar bile, hayatın içinde bunu kullanamıyorlar. Burjuva demokrasisi sınırları içinde, demokrasi mücadelesinin yükselmesi ve bizzat kadın kitlelerinin etkin mücadelesiyle kadınların demokratik haklarının genişlemesi sağlanabiliyor. Ama kadınların kurtuluşu, ancak sosyalizmle mümkün olabiliyor. Çağımızda kadınlar bunu sadece bilimsel bir tespit olarak değil, aynı zamanda yaşanan bir gerçek olarak da biliyorlar.

«Nerede özel mülkiyet varsa, toplumsal ilişkiler sömürü üzerine kurulmuşsa, orada erkekler ayrıcalıklarını sürdürüyorlar.» Sınıf eşitsizliklerinin yanısıra, cinsiyet eşitsizliği de devam ediyor.

KAPİTALİST TOPLUMDA KADINLARIN DURUMU

Tarihte sınıflı toplumlar süresince kadınlar ezilen cins olarak kaldılar. Kapitalizme varıldığında kadın yine ezilip, horlanmakta, bütün ilişkiler gibi evlilik de metalaşmaktadır. Kadının bedeni ve ahlakı pazara sürülmektedir.

Kapitalizm ile birlikte kadınlar geniş olarak çalışma hayatına çekildi. Ama bu, erkek-kadın eşitsizliğini gidermedi, kadın ve aile için yeni sorunlar getirdi. Kapitalist çalışma sürecinin basitleştirilmesiyle, kadınların ve çocukların üretime katılması, kapitalist için ucuz işgücü kaynağı bulunmasıdır. Kapitalizmde kadınların çalışma hayatına girmesinin anlamı, daha düşük ücret ve daha büyük kârdır. Ayrıca, kadınıyla, çocuğuyla ailenin tüm fertleri-

nin üretim faaliyetine katılmasıyla erkeğin işgücünün değeri onlara dağıtılıyor ve işgücünün değeri düşürülüyor. Kapitalizm, mesleki eğitim görmeyen ve daha az politikleşmiş kadının işgücünü, erkeğin işgücünü daha düşük ücretlendirmek için bir tehdit unsuru olarak kullanmaktadır.

Kadının çalışma hayatına girmesi, onun kurtuluşuna yetmemiştir. Çünkü kadının kurtuluşu, çalışma hayatına girmesinin yanısıra sömürünün de kalkmasıyla gerçekleşebilir. Ancak, kadının çalışma hayatına girmesi, tarihi anlamda ileri bir adımdır. Onu ilerletici bir olgudur. Toplumsal üretim faaliyetine katılmak, kadının gelişimine yardımcı olur, onun sınıf bilincini yükseltir ve sınıf mücadelesine katılmasını hızlandırır.

Çağımızda bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi, kadınlar üzerinde de etkisini göstermektedir. Gelişimin sonucu olarak yan sanayi dalları ve buna bağlı üretici olmayan kesimin hızla büyümesi, kadın emeğinin kullanıldığı yeni alanlar açmaktadır. Böylece çalışan kadın sayısı ve kadınların çalışan nüfus içindeki oranı büyümektedir. Fakat bilimsel ve teknik gelişimin olumsuz sonuçlarından da ilk zarar gören yine kadınlardır. Çünkü, ortadan silinen ve durgunlaşan sanayi dalları, çoğunlukla kadınların istihdam edildiği alanlardır. Zaten kapitalizm, erkeğin işgücünün tam istihdamını güvence altına almazken, bu güvence kadın için asla sözkonusu değildir.

Kapitalizm, kadın emeğini «uysal köle emeği» olarak üretime katmıştır ve dolayısıyla başından beri kadının işgücünün eşitsiz ücretlendirilmesi için, eğitim düzeyindeki düşüklük ve özellikle kadının gelirinin esas aile gelirinə sadece bir ek olduğu bahaneleri yaratılmış ve çalışma şartları düzenlenirken hep ek gelir mantığı geçerli tutularak, kadın emeği üzerindeki sömürü katmerlendirilmiştir. Ancak geçmişteki uzun mücadeleler, sendikalar ile kadın örgütlerinin ortak çalışmaları ile nihayet «eşit işe eşit ücret» ilkesinin uluslararası belgelere ve genellikle yasal düzenlemelere geçmiş olmasıyla kadınlar eşit ücret hakkı kazanmışlardır. Bütün bunlara rağmen kadınlar nitelik gerektirmeyen işlerde, özellikle sendikal hareketin geri olduğu işkollarında ve küçük işletmelerde istihdam edilerek kadın emeği ağır bir sömürü altında tutulabilmektedir. Kadınlar üretimin makineleşmemiş, dolayısıyla ağır çalışma gerektiren ve daha çok sağlık tehlikesi taşıyan alanlarında çalışmak zorunda kalıyorlar. Yeterli ölçüde vasıflı olmadıklarından işini kaybetme tehlikesiyle bu çalışmayı sürdürmeye zorlanıyorlar.

Çalışma hayatının dışında kalan kadınlar ise, erkeğin geliri- ne olan ihtiyaçlarıyla koyu bir bağımlılık içinde yaşıyorlar. Bir çoğu geçim sıkıntısına karşı koyabilmek için her türlü güvenceden yoksun olarak evlerinde iş yapıyor, çocuklarını yetiştirmek, aile bütçesini denkleştirmek için çırpınıyorlar.

Kapitalist ülkelerde, uzun mücadelelerle kazanılan kadınların seçme-seçilme gibi politik hakları da biçimsel olarak kalmıştır. Örneklerinin de açıkça gösterdiği gibi, toplumsal şartlar kadının bu hakkını kullanmasına manidir. Çoğu kadınların, etkisinde bulunduğu burjuva ideolojisi, yıllar boyu uğradıkları şartlanmalar ve genellikle politik tercihlerini özgürce belirleyememeleri nedeniyle, onların sınıfsal çıkarlarına ters olduğu gibi, kadın haklarını da reddedenlerden yana tercihler kullanmalarına sebep olabilmektedir. Ancak tarihi gelişim içinde emekçilerin siyasi harekete giderek daha çok ağırlıklarını koymalarıyla kadınların politik tercihleri de emekçilerin, dolayısıyla kadınların çıkarlarından yana değişmektedir.

TÜRKİYE'DE KADINLARIN DURUMU VE DEMOKRATİK TALEPLER

Türkiye'de kadınlar sömürü, baskı ve horgörülmeyle karşı karşıyadırlar. Genellikle erkeğin boyunduruğu altında yaşarlar ve yer yer mal gibi alınıp satılırlar. Kadının erkek karşısındaki konumu eşitsiz olduğu gibi, emeği ucuza çalınır, analık hakları ve kadınlığı horgörülür. Ülkemizde milyonlarca kadın, ev kadını, toplumsal üretimden kopuk ve toplumsal hayatın dışındadır. Çalışma isteği taşıdığı halde pek çoğu imkânları elvermediğinden, gerekli nitelikleri taşımadıklarından, ya da iş bulamadıklarından çalışmamaktadırlar. Ev kadınlarının hiç bir sosyal güvencesi yoktur. Yine pek çok kadın evine parça başı iş alarak sağlığa aykırı koşullarda ve emekleri değerlerinin çok altında ücretlendirilerek çalışmaktadırlar. Ev kadınları, iş bulmada güvenlik, işsizlik sigortası temelinde sosyal güvenlik ve kadın emeğinin tam istihdamını talep etmektedirler. Eve iş alan kadınların emeği ise, kooperatifleşme ve benzeri yollarla değerlendirilmelidir.

Türkiye'de çalışan kadın nüfusunda hızlı bir artış gözleniyor. Sanayi kesiminde tekstil ve hazır giyimde kadınlar, çalışanların yarısından çoğunu oluşturuyor. Üretime dolaylı katkısı olan çalışma alanlarında, eğitim ve sağlık işkollarında kadınlar çalışanların yarısına yaklaşıyor. Ayrıca geniş bir kadın kitlesi, üretici olmayan iş alanlarında ve ayrıca tarımda çalışıyorlar. İşçi ve me-

mur kadınların çalışma şartlarını düzenleyen mevzuat geliştirilmeye son derece muhtaçtır. Tarımda çalışan, eve iş alan ve evlere işe giden kadınların ise, iş şartlarını düzenleyen hiç bir yasal hüküm yoktur. Kırsal kesimde yaşayan kadınlar, inanılmaz derecede zor şartlar altındadır. Çalışma saatleri belirsiz, gelecekları güvenceden yoksun ve çalışma koşulları son derece ağırdır. Kırsal kesimde ve özellikle Doğu'da yaşayan kadınlar, feodal ve gerici ilişkiler altında bir köle gibi tutulmaktadır. Kapitalist toplumda evlilik irdelendiğinde, genel olarak ticari bir karakter taşıdığı görülür. Bu olgu, kırsal alanda yaşayan kadınlar için daha kaba ve açık olarak, başlık parası gibi usuller, evliliğin ön koşulları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Elbette ki istenir olan, kadını bu duruma iten maddi ve kültürel ilişkilerin yok edilmesidir. Sağlık ve eğitim imkânlarının yaratılmasıdır.

Türkiye'de eğitim alanında eksiklikler ve eşitsizlikler kadınlarda daha da derinleşiyor. Kadınlar eğitimde fırsat eşitliğinden uzak bulunuyor, yüzbinlerce kadın cehaletin karanlıklarında yaşıyor. Kadınların mesleki eğitim olanağı da son derece sınırlıdır. Kadınlar nitelik gerektirmeyen işlerde istihdam edildiğinden, onların mesleki eğitimlerine imkân verilmemektedir.

Çalışan kadınların iş şartları, genel olarak kadın sağlığıyla ve analıkla bağdaşmamaktadır. Kadın sağlığı ve analık, yasalarla yeterince korunmadığı gibi, mevcut yasaların ilgili bölümleri de uygulanmamaktadır. Çalışan kadın için ana olmak işe alınmaya engel olabilmekte, işten atılmaya da neden olabilmektedir. Özel sektöre bağlı işletmelerde son derece sınırlı olan analık hakkının kullanılmaması için kadınlar sık sık işten çıkarılarak yerlerine genç kızlar alınmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün doğum izni, doğum yapan kadının işgüvenliği gibi kararları (1949'da 3 nolu, 1952'de 103 nolu, 1958'de 110 no'lu kararları) uygulanmamaktadır. Devletin işveren olduğu kesimlerde bile bu hükümler geçerli kılınmamıştır. Çalışmayı düzenleyen yasalar yeniden düzenlenmeli, kadın sağlığına zarar veren alanlarda kadınların çalıştırılmaları yasaklanmalı, çalışma şartları, kadın sağlığı ve analıkla bağdaştırılmalıdır.

Ülkemizde çocuk bakımı sorunu anaların bireysel sorumluluğundadır. Çocuk bakım ve eğitim merkezleri ağı kurulmamıştır. Özel çocuk bakım ve eğitim merkezleri, taşınmaları gereken niteliklerden yoksun ve emekçi çocuklarının gidemeyeceği kadar pahalıdır. Çalışan kadın sayısının artması ve çocuk eğitimine önem verilmesinin gereği ortaya çıktıkça, çocuk bakım ve eğitimi

sorunu sendikal mücadele platformunda ve demokratik kadın hareketi içinde, en üstteki sorunlar arasına yükselmiştir. Bu sorunla ilgilenen tüm kadın örgütleri, mesleki kuruluşlar biraraya getirilir ve tüm demokratik güçlerin desteği alınabilirse, merkezi bir yönlendirme ve programlı bir çalışma ile kadınların bu önemli sorunları önemli derecede giderilebilir, yeni haklar kazanılabilir. Çalışma hayatıyla analığın bağlaştırılmasında da önemli bir adım olacak böyle bir hakkın kazanılması ve kullanılması, demokratik bir kazanım olacağı gibi, kadınların demokrasi mücadelesine çekilmesi ve aktifleştirilmesinde de etken olacaktır.

Yine demokratik bir talep olarak aile ve toplum hayatında kadını erkekten geri planda gören yasa maddelerinin kaldırılarak kadın-erkek eşitliği ilkesine uygun olarak düzenlenmesi ve ayrıca ana ve çocuk sağlığının korunması için her türlü sağlık hizmetinin parasız sağlanması yolunda mücadele vermek. İçinde yaşadığımız toplumda ev içi işler kadının yükümlülükleri arasındadır. Çalışan kadınlar işten artan zamanlarını yorucu ev işlerine ayırmak zorundadırlar. İşte bu çalışma temposu, kadınların mesleki ve kültürel gelişimini engellemekte ve erkenden yıpranmalarına yol açmaktadır. Bu şartların yanına tutucu toplumsal yargılar ve gerici şartlanmalar da eklenince, kadınların toplumsal faaliyetlere katılmamalarının maddi temeli ortaya çıkmaktadır. Mesleki örgütlenmeler içinde kadınlar, meslekteki kadın sayısının çok altında yer almaktadırlar. Mesleki örgütüne üye olmuş kadınlar da örgütsel faaliyetlerden uzak durmakta, çoğunlukla aktif görevlere gelmemektedirler. Kadınların sendikal harekete katılması, kitle örgütlerinin faaliyetlerinde daha aktif rol oynamaları için teşvik edilmeleri gerekir. Bunun için olanaklar hazırlanmalıdır. Sendikalar bünyelerinde özel komisyonlar kurarak işkollarındaki kadınların sendikal faaliyetler içinde eğitilmeleri amacıyla seminerler düzenlemeli, kadın sorunlarını seminer programlarının içinde değerlendirmeli ve kadınların çalışma şartlarıyla ilgili taleplerini toplu sözleşme konusu yapmalıdırlar. Çalışan kadınların sendikal harekete katılması ile demokratik kadın hareketine girmesi arasında karşılıklı bir bağlantı ve etkileşim vardır. Çalışan kadınların mesleki örgütlerinde yer almaları, demokratik kadın örgütünde yer alması gereğini ortadan kaldırmaz. Tersine; demokratik kadın hareketi içinde çalışan kadınların öncelikli bir yeri vardır. Mesleki örgütler, kadınıyla, erkeğiyle o iş kolunda ya da o işyerinde çalışanların sorunlarına yönelik bir örgütlenmeyken, o kesimdeki kadınların kadın olmaktan doğan

özel taleplerinin yanısıra, diğer kesimlerdeki kadınlarla ortak olan talepleri, kadınların biraraya gelerek mücadeleye girişmelerini zorunlu kılar. Ancak, mesleki örgütler ile demokratik kadın örgütlenmesi arasında bağ kurulması ve ortak çalışmalara girilmesi gerekir. Ortak demokratik talepler için sendikalar, mesleki kitle örgütleri ve kadın örgütleri işbirliği yapmalıdırlar.

DEMOKRATİK TALEPLERİ İÇİN KADINLARIN MÜCADELESİ TÜRKİYE'DE DEMOKRATİK KADIN ÖRGÜTLENMESİ

Sınıflı toplumlarda farklı sınıfsal konumlarda kadınlar ve özellikle emekçi kadınlar kadın olmaktan doğan sorunlar içindedir. Toplumsal nüfusun yarısını oluşturan ve değişik sınıflara mensup geniş bir toplumsal kesim olarak kadınlar, son derece önemli ve belirleyici taleplere sahiptir. Analığın toplumsal bir fonksiyon sayılması ve bunun gereklerinin yapılması, eşit işin ücretlendirilmesi, ana ve çocuğun korunması gibi talepler geniş kadın kesiminin ortak özlemleridir. Ancak, farklı sınıfların kadınları özgül talepler de taşır. Bunların mevcut düzeni korumak adına aşağılanmaya katlanan bir avuç egemen sınıf kadını dışındakilerin talepleri genel demokratik taleplerle uyumludur ve kadınların kurtuluşu yolundaki mücadeleye de aykırı değildir. İşte böylesine geniş bir toplumsal kesimin biraraya gelmesi gereği, kadınların demokratik örgütlenmesinin de gereğini ortaya koyar. Demokratik kadın hareketi içinde farklı sosyal katmalardan kadınların varlığı farklı siyasi eğilimleri de beraberinde getirir. O halde sınıflı toplumun kadınları, sorunlarının çözümü için farklı siyasi eğilimlerin içinde bulunacağı, ancak demokratik talepler doğrultusunda ortak bir programın uygulanacağı bir merkezi örgüte muhtaçtır.

Ne var ki, Türkiye'de bu bilimsel tespit halen hayata geçirilebilmiş değildir. Mevcut kadın örgütlerinin, etkinliği son derece sınırlı olan bir bölümü kadın sorununu burjuva sınırları içinde tutarken, bir diğer kısmı da belli bir siyaseti benimseyen kadınları bir örgüt altında toplamayı iş edinmişlerdir. Sonuç olarak ortaya, örgütlenme potansiyeli taşıyan geniş bir kadın kitlesine karşılık dar kadro örgütlenmeleri çıkmıştır.

Ülkemizde sosyalist hareketin bölünmüşlüğü ve demokrasi güçlerinin dağınıklığı ve özellikle grupçu tavırlar, kadın hareketinin birliğini ve böylece serpilip gelişmesini engellemektedir. Kadın hareketinin örgütlenmesi ve demokrasi mücadelesine çekilme-

si için bu subjektif engellerin aşılması beklenemez. Demokratik kadın hareketinin birliği için farklı siyasi eğilimlerin bir araya gelmesini beklemek, mevcut kadın potansiyelini demokrasiden yana akıtamamak ve mücadeleye sokanamamak sonucunu doğurmaktadır. O halde, Türkiye’de eksikliği görülen demokratik kadın örgütlenmesi bir an önce gerçekleştirilmeli ve bunun yanısıra kadın hareketinin birliği de ısrarla savunulmalı ve gerekleri yerine getirilmelidir.

SOSYALİSTLERİN KADIN SORUNUNA YAKLAŞIMI VE BİZE DÜŞEN GÖREVLER

İşçi sınıfı sosyalistleri için kadının tam eşitliği mutlak olarak tartışmasız bir ilkedir. Sosyalistler demokratik kadın hareketini genel kitlesel hareketin bir parçası olarak görürler ve kadın kitlesinin demokrasi mücadelesine çekilmesini, bunun yanısıra kadınların kurtuluşuyla işçi sınıfının ve emekçi halkın kurtuluşunun bağlantısını kurmayı görev bilirler.

1969 — Uluslararası Danışma Toplantısının kadın hareketine yaklaşımı şöyledir: «Kadın üyelerinin, faaliyetlerine, tam bir eşitlik temeli üzerinde katıldıkları işçi partileri, kadınların taleplerini kesinlikle destekler ve kadınların kurtuluşunu genel demokratik hareketin önemli bir unsuru kabul ederler.»

İşçi sınıfı partileri, kadınların toplumsal ve politik yaşamdaki eşitsizliğini gidermek yolunda mücadele vermekle yükümlüdürler. Kadınların toplumsal üretime katılması ile toplumsal yaşama katılması arasındaki dengesizliği, toplumsal sorumlulukları ile hakları arasındaki farklılığı ortadan kaldırmak için tutarlı çabalar göstermek gerekir.

Demokratik kadın hareketi barış, demokrasi, eşitlik hedefiyle demokrasi güçlerinin içinde özel bir öneme sahiptir, onun geliştirilmesine önem verilmelidir. Çalışan kadınların, çalışma koşullarının düzenlenmesi, taşıdıkları aile ve çocuk sorumluluklarına uyumlu hale getirilmesi, demokratik bir talep olarak yalnızca kadınları değil, ama tüm emekçileri yakından ilgilendirir. Emekçi kadının çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi, bunun olumlu ve olumsuz yanlarının aileye güçlü yansımaları nedeniyle tüm emekçilerin içinde buldukları şartların iyileştirilmesidir. Kadının aile ve toplumsal yaşam içindeki fonksiyonlarını yerine getirmesi isteniyorsa, ezilen cins için ileri sürülecek taleplerin kapsamı, erkeklerle eşit yasal hak ve güvenceler kazanmasından öte, kadının kadın ve ana olarak korunması olmalıdır. Kadının

toplumsal üretime katılmasıyla doğan yeni problemler, herhalde bu sürecin tersine çevrilmesiyle çözülemez. Kadın sorununun çözümü, onun toplumsal faaliyetlerden uzaklaştırılmasında değil, yaşama ve çalışma şartlarının geliştirilmesinde ve ev içi yükümlülüklerinden mümkün olduğu kadar çok kurtarılmasındadır. O halde, kadın haklarının korunması, bu hakların genişletilmesi ve bu doğrultuda harcanan çabaların desteklenmesi gerekir.

Demokratik kadın hareketinin mücadele perspektifi, demokratik bir muhteva taşıdığı gibi, genel demokrasi mücadelesinin de kopmaz bir parçası olmak durumundadır. Kadınların toplumsal ve ekonomik sorunlarının çözümü için yürüttükleri mücadele, onların barış, demokrasi, eşitliği savunan eylemleriyle içiçedir. Ne var ki, kapitalist ülkelerdeki kadınların verdikleri demokratik mücadele, tekeli kapitalizm koşullarında, durumlarında yalnızca kısmi ilerlemeler sağlayabilir. Burjuva toplumu kadınların sorunlarına tam olarak cevap vermez. Kadınların yaşamında köklü bir değişiklik, ancak işçi sınıfı partilerinin amacı olan temel değişikliklerin gerçekleşmesiyle mümkündür.

Kadın sorununun çözümünü sadece sosyalizm başarabilir. Çünkü, kadınların eşitliklerini kazanmaları ve korumaları için ailenin eğitsel ve ekonomik fonksiyonlarının önemli bir bölümünün topluma yüklenmesi gerekir. Sosyalistler, bir yandan kadınları en acil talepleri için seferber ederken, bir yandan da onlara gerekli toplumsal şartlar hazırlanmaksızın kadınların durumuna ilişkin sorunların çözümlenemeyeceğini gösterirler. Kadın kitlelerinin kurtuluşunun sömürüye son verilmesinde olduğunun bilincine varmasını sağlamak, sosyalistlere düşer. İşçi sınıfı partisi, onlara yeni perspektifler açarak, işçi sınıfının devrimci mücadelesine kazanmalıdır. Demokratik kadın hareketi içinde çalışma yapan sosyalist kadınların bilimsel üstünlükleri ve savundukları tutarlı talepleriyle kadın kitleleri içinde etkin olmaları olağandır. Ancak, kadınların demokrasi mücadelesinin yönlendirilmesi, genel demokrasi mücadelesiyle bağlantılı kılınması ve ayrıca kadınların sosyalizm mücadelesine çekilmesi, sadece sosyalist kadınların yükümlülüğü sayılmamalıdır. Kadınların demokratik hareketinin yönlendirilmesi ve kadın kitesinin parti ile ilişkiye geçirilmesi, bir bütün olarak partinin işidir. Partinin bu sorumluluğunu yerine getirmesi, kuşkusuz örgütlenme ve propaganda yöntemleriyle olacaktır. Kadınlar içinde siyasi ajitasyon yapan yayınlara ihtiyacımız vardır. Bunun için partinin zaman zaman çıkaracağı bildiriler ve Partimizi destekleyen yayın organlarının bu

konuya yer vermesi son derece önemlidir. Kadınların demokratik hareketinin siyasi yönlendirimi Parti tarafından merkezi olarak organ çalışmasıyla gerçekleştirilecektir. Ülkemizde kadın çalışmasının uzun bir geçmişi yoktur. Ancak, dünya demokratik kadın hareketinde kazanılan başarılar ve Türkiye’de kadın hareketi içinde yapılan yanlışlar ne yapmamız ve ne yapmamamız gerektiğinin örnekleridir. Böyle yeni bir alanda Parti politikamız doğrultusunda çalışma yapan arkadaşlarımızın hatalardan uzak kalabilmeleri için onlara Parti Merkez organlarının ve tüm Parti teşkilatının yardımcı olması gerekir. En küçük teşkilat birimine kadar kadın bürolarının kurulması, ya da kadın çalışması sorumlularının belirlenmesi gerekir. Parti kadın bürolarının geniş kadın yığınlarının örgütlenmesi ve kadınlar içinde siyasi çalışma yapılması gibi iki ayrı, ama bağlantılı görevi ustalıkla yerine getirebilmesi ve bu işleyişin tam olarak kavranması, yerleşmesi için gerekli görüldükçe genelgeler hazırlanmalı ve Parti kadın çalışması sorumlularının ortak toplantıları düzenlenmelidir.

Egemen burjuva ideolojisinin kadını aşağı gören yargılarının kalıntıları hâlâ yer yer sosyalistler içinde görülebilmektedir. Kadınlar içinde çalışmayı, üçüncü, beşinci sıradan iş olarak gören bir anlayış, bu kalıntılardan kaynaklanıyor olmalıdır. Parti böylesi bir anlayışın üstüne gitmelidir. Bilinmelidir ki, demokratik kadın hareketinin desteklenmesi, demokrasi güçlerinin gelişimi anlamına geldiği gibi, kadınlar içindeki siyasi çalışmanın başarısı da parti politikamızın kitleler içinde hızla yayılması demektir. Çalışan kadınlar, demokratik kadın örgütünde olduğu gibi, mesleki örgütlerinde de yer alırlar. Kadın kitlesi içindeki siyasi başarılarımız doğrudan mesleki örgütlenmeler içindeki siyasi çalışmamızı da güçlendirecektir.

Sosyalistler, kadınları sosyal ve politik faaliyetlere katarken, onları parti üyeleri durumuna dönüştürme görevini de üstlenirler. Partimiz’in kadın üye oranını yükseltmek, kadınların demokratik taleplerini savunmanın gereklerini yerine getirmekle, ve kadınların kurtuluşunun sosyalizmde olduğunu göstermekteki başarılarımızla ilintili olacaktır. Kadınlar içinde işçi sınıfı bilimi doğrultusunda ve danışma toplantılarının kararları ışığında yapacağımız çalışmaların getireceği sonuçlar, Partimiz’e yeni kadroların kazanılması, Partimiz’in kitleselleşmesi ve genel demokrasi mücadelesinin yükselmesi demektir.

TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz'ın 2. Parti Kongresinde Yaptığı Konuşma

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 23 - 25 Aralık 1978 tarihlerinde İstanbul'da yapılan 2. Kongresi, sosyalist hareketimizin ve genel demokratik hareketin birçok sorununu ele alıp tartıstı, yeni perspektifler tespit edip çözümler getirdi. Kongrede Genel Başkanlığa yeniden ve oybirliğiyle seçilen Ahmet Kaçmaz'ın, bir özeti daha önce KİTLE Gazetesinde yayınlanmış bulunan, Kongreyi açış konuşmasının tam metnini, içinde bulunduğumuz sorunlara ve görevlere ışık tutması bakımından bir belge olarak yayınıyoruz.

İLKE

Saygıdeğer konuklarımız, değerli dinleyiciler, Partimiz'in 2. Kongresine hoşgeldiniz!

Sevgili kardeşlerim, merhaba!

Partimiz adına sizleri yürekten selamlarım!

Partimiz'in kuruluşundan bu yana dört buçuk yıllık bir süre geçti. Bu süre içinde Partimiz yurdumuzun dört bir yanında emekçi kitleler içinde yaygınlaştı. Bugün Türkiye'de kırk dört il temsil eden sosyalist gücü oluşturuyoruz. Bu kırk dört ilin delegeleleriyle toplanan Kongremiz, işçi sınıfımıza, emekçi halkımıza kutlu olsun!

Arkadaşlar, kısa bir süre içinde çok işler başardık. Partimiz'i

kitleler içinde yaygınlaştırdık. Halkımızın kurtuluşu doğrultusunda ön saflarda mücadele ettik. Diyebilirim ki, boyumuzdan büyük işler başardık. Ama biz başardıklarımızla övünmeyiz. Ve her zaman önümüze bakarız: Acaba, daha neler başarmamız gerekiyor, daha ne gibi güçlüklerin üstesinden gelmemiz gerekiyor? Bunlardır bizim rotamızı tayin eden.

Elimizde güçlü bir silah var: Partimiz! İşçi sınıfının ideolojisine, proleter enternasyonalizme sıkı sıkıya bağlı, bunun ışığında

yaratıcı politika izleyen ve fedakâr, azimli, sonuna kadar kararlı partililerden oluşan bir örgüt. İşte bu örgüt bizim yegâne silahımız. Bu silahımızla önümüzde aşılacak uzun yollar var, üstesinden gelinmesi gereken güç görevler var. 2. Parti Kongremizde, bu tarihi toplantıda acaba neler yapmamız gerekiyor? Parti olarak neler yapmamız gerekiyor, tüm sosyalistler olarak neler yapmamız gerekiyor, demokrasi safları olarak neler yapmamız gerekiyor? Bunlara bir göz atmamız lâzım.

Bugünkü gazetelerde ilginç bir resim yayınlandı. Amerika emperyalizminin Türkiye'de perçinlenmesinde başrolü olan eski Demokrat Parti'nin kocamış lideriyle, faşistlerin ele başısı, yanyana resim çekirtmişler. İlginç bir görüntü. Bu, *görünüşte* çelişkili olan duruma evelce de işaret edilmişti. 1960'ın 27 Mayıs'ında, bunlardan biri, ötekini idam sehpasına götürmüştü. Ama, yaş nedeniyle bir tanesi idamdan kurtulmuştu. Şimdi, can ciğer kuzu sarmasalar.

Evet. Nerden nereye gelindi. Bu, fotoğraf kadar durumu somut olarak açıklayan başka bir şey bulunabilir mi?

Hep biliriz, Türkiye burjuvazisi baştan beri despot olmuştur. İşçi sınıfının her türlü mücadele alanını, alabildiğine kısıtlamış, işçi sınıfı üzerinde yoğun terör uygulamıştır. Ve bir ölçüde, bu nedenle de, ülkemizde demokrasi bir türlü gelişmemiştir. Burjuvazi bu despotluğu ile giderek tekelcileşince, faşizmin en baş savunucusu haline gelmiştir. Nerde tekelcilik varsa, hep biliriz, demokrasi düşmanlığı başlar. Ülkemizde, hiçbir demokrat gelenekten geçmemiş olan burjuvazi, demokrasi düşmanlığını azamide tutmuştur. İşte eski Demokrat Parti'nin kocamış lideri ile faşistlerin elebaşısının can ciğer kuzu sarması olmasının nedeni budur. Bugün Türkiye'de tekelci burjuvazi, hiçbir kamuflaj yapmaya gerek görmeden tümüyle faşist bir rejimi istemektedir, bunu dile getirmektedir, adını «otoriter rejim» koymaktadır. Buna karşılık da, itaatkâr bir işgücü istemektedir.

Bu noktaya neden geldim? Çünkü Türkiye hızla değişiyor, hızla değişirken de, bu gidişe ayak uyduran bir hareket içinde olmamız lâzım, onları yönlendiren bir tutum içinde olmamız lâzım, onları istediğimiz bir yola sokabilmemiz lâzım. Bunu başarabildiğimiz takdirde Partimizin, emekçi halk hareketinin ve demokrasi saflarının önü açılacak.

Evet, bir yandan, gazetelerde sözkonusu ettiğim fotoğraf yayınlanırken, bir yandan da, başka haberler okuyoruz. Söz gelimi, «anarşiyi önleme tasarıları» adı altında anti-demokratik girişim-

ler oluyor. Ve bu da Halk Partisi ağırlıklı Hükümet'ten geliyor. Önce geliyor, grupta tartışılıyor, bazı «çatlak sesler» çıkıyor, sonra da gene grupta bu iş geçiştiriliyor.

Neler var bu tasarıların içinde? En ilginçini hemen sayıvere-
yim: *Afişleme meselesi*. Kitlelerin bu sokaklardaki afiş bolluğun-
dan bir ölçüde durumu hoş kabul etmeyen ve belki de kavrama-
yan eğilimlerinden kaynaklanarak, demokratik hakları en basi-
tinden kısıtlamaya gidilmek isteniyor! Hem de nasıl? Afiş yapış-
tıranlara hapis cezası vererek! Bu, sözde, anarşiyi önleme adı al-
tında yapılıyor. Ama hiç de öyle değil. Mesela, şöyle ilginç laflar
var tasarıda: Şayet afiş normal yapılırsa bunun cezası diyelim 6
aysa, yahut bir yılsa, «herkesin görebileceği yerler» afişlenirse,
bu, iki katına çıkartılıveriyor. Ne demek herkesin görebileceği yer-
leri afişlemeyi yasaklamak? Gayet açık: kitlelerden korkuyor sos-
yal demokrasi. Daha az insan görürse, daha az ceza, ama ne ka-
dar çok insan görürse o afişi, daha fazla ceza. Şimdi nerede, bu-
nun için söylenen anarşiyi önleme gerekçesi? Bu düpedüz kitle-
lerin bilinçlenmesini önlemek. Başka hiçbir şey değil. Ve hemen
kendini ele veriyor.

Evet, bir yanda faşizm tırmanıyor, bir yanda, faşizmle kol-
kola tekelci burjuvazi ve bütün bu anti-demokratik gelişmelere
ayak uydurmaya çalışan sosyal demokrasi.

Nasıl oluyor bu? Çünkü biliyorsunuz, bir yıl öncesine kadar
ülkemizde halk düşmanlığını azamiye vardıran bir MC koalisy-
onu vardı. Her alanda halkımıza çok çektiren bu demokrasi düş-
manları, gene halkımızın demokratik mücadelesi sonucunda bir
yıl kadar önce iktidardan gönderildiler. Yerine parlamento planın-
da faşizme karşı iyi kötü duran sosyal demokrasinin ağırlığında
bir Hükümet kuruldu. Demek ki, Türkiye'de bir şeylerin değişmesi
lâzım. MC'ciler, halk düşmanları gönderilmişlerdi. Yerlerine iyi
kötü 12 Mart döneminden bu yana faşizme karşı tavır almayı be-
ceren bir siyasetin ağırlığında hükümet kurulmuştu. Nitekim bu
değişikliğe karşı tepkiler yükselmedi değil. Özellikle faşizmi tir-
mandırmaktan yararları olanlar, zorbalığı azamiye vardırdılar.
Hergün beşlerce, onlarca kişi kurban vermeye başladı demokrasi
safları. Sistemli, planlı cinayetler alabildiğine yürüdü. Sosyal de-
mokrasinin Hükümet'i kurması ile birlikte, iktidar kanalından fa-
şizmi tirmandırmasının önünün alındığını gören, alınacağını his-
sededen faşist saldırganlık, bu sefer çareyi doğrudan halkı yıldır-
makta buldu. Bunun için de, bir yandan sistemli ve planlı bir şe-
kilde, özellikle aydın kesimler içinde demokrasi safları içinde se-

vilen, saygınlık kazanmış nice değerli insanı yoketmeye uğraşırken, bir yandan da tüm yurt sathında, şurdanmış, burdanmış hiç bir ayırım gözetmeksizin genç, ihtiyar, kadın, erkek demeksizin insanları katletmeye başladı. İstenilen, halkın zorbalığa baş eğmesiydi, halkın yıldınlmasıydı ve zorbalığın geçerli bir yol olduğunun kabul edilmesiydi. Ve giderek faşist bir diktatörlük için elverişli şartların yaratılmasıydı.

Evet, sosyal demokrasinin iktidara gelmesiyle birlikte faşist hareketin iktidar kanalından tırmanması imkânları elinden alınmıştı ama, zorbalığı düpedüz sürdürerek tırmanmasının önu bir türlü alınamıyordu. Bunun için ne yapılmalıydı?

Amerika'yı yeni baştan keşfedecek değiliz. Ve herkes zaten ne olup bitiyorsa çok iyi anlıyor, çok iyi görüyor. Halkımız görüyor, bütün dünya biliyor ki, ülkemizde faşizmin kaynaklandığı yerler bellidir. Saldırganlığın, zorbalığın kaynaklandığı yerler bellidir. Gerekli olan bu saldırganlığın üzerine doğrudan gidilmesidir. İşte bunu, ta baştan beri, demokrasi saflarında yer alanlar, biz, Partimiz, başkaları defalarca söylediler. Bu önemli noktaya işaret ettiler. «Faşist saldırganlık planlıdır, sistemlidir, emperyalizmle içiçedir. Tekelcilerden, emperyalist mihraklardan beslenmektedir. Bunların doğrudan üstüne gidilmekten başka çare yoktur. Ve bunlar da, MHP'si, ve yandaşı örgütler olarak ortalıktadır. Şayet bunların doğrudan üstüne gidilemezse sonuç alınması mümkün değildir. Bugünkü mevcut katil arama metoduyla bir yere varılamaz. Sıtmanın önünün alınması için öncelikle bataklığın kurutulması gerekir» dedik. Ve sosyal demokrasinin lideri de aynı görüşü dile getirdi. Tedbir olarak değil, kaynağı olarak açık açık isim vermese bile, söylediği şeylerden son derece açık anlaşılıyor ki, şiddet dediği, faşistlerden kaynaklanmaktadır. Başbakan, terörün MHP'den kaynaklandığını açıkça dile getirdi.

Ama hep biliyoruz. Sosyal demokrasi bir yandan bunu söylerken, bir yandan da, gerekli tedbirleri hiçbir zaman almadı, almıyor. Neden böyle tutarsız davranıyor sosyal demokrasi? Neden muhalefetteyken demokrasi havarisi kesilmişti, şimdi kalkıyor faşist mihrakların üzerine doğrudan gitmiyor? Neden o kadar demokratik vadlerde bulunmuştu? Şimdi kalkıyor, anti-demokratik uygulamalara başvuruyor, onlardan medet umuyor. Herhalde bunun da bir nedeni olmalı.

Evet, sosyal demokrasi işlerin içinden çıkamıyor. Özeti burada! Hangi işlerin içinden çıkamıyor? O, burjuvazinin reformcu alternatifi olarak kapitalizmi onarmayı yükümlenirken, aynı za-

manda emekle sermayenin barışını da düşünüyordu. Ama öyle şartlardayız ki, bu barışı onun sağlaması zaten mümkün değil. O zaman da hemen tarafını seçiyor. Ve teklici burjuvazinin güdü-müne giriyor. Tekelci burjuvazinin talepleri ne ise o yöne yöneliyor. Zaten onun misyonu kapitalizmi sürdürmek olduğu için de —en doğalı budur— mevcut sağ sosyal demokrasi için bu, biçil-miş bir kaftan oluyor. Evet, sosyal demokrasinin işleri zor. Biz bunu çok daha öncelerinden söyledik. Sosyal demokrasi «hakça düzenler»den bahsetti. «Kalkınma, köyden başlayacaktır» dedi. «hakça gelir dağılımı» vaadetti, muhalefetteyken. Bunların Tür-kiye gibi bir ülkede ve sosyal demokrasinin metodlarıyla mümkün olamayacağını defalarca dile getirdik. Türkiye'nin erişmiş olduğu ekonomik durumdan sosyal demokrasinin bu söylediklerini yapa-bilmesi mümkün değildir. Ve «ekonomiyi içinde bulunduğu çö-küntüden değil kurtarmak, bir ölçüde nefes aldırması dahi kolay olmayacaktır» dedik. «Bunları beceremeyen sosyal demokrasi, de-mokratlığında da samimi olmayacaktır» dedik. O, demokrat ol-maya zorlandığı ölçüde burda belirli adımlar atılabilir, ama, tek başına bırakıldığında bu konuda kesinlikle yalpayalacaktır ve ka-rarsızlık gösterecektir, sağa gitmektedir zaten, iyice gidecektir, dedik. Bütün bu söylediklerimiz bir bir çıkıyor. Neden, çünkü bi-zim elimizde kimsede olmayan çok güçlü bir silah var: Sosyaliz-min bilimi. Olayları bu bilimin ışığında görüp yorumladık, ve olup bitecekleri de açık açık söyledik. Şimdi, hem de umduğumuzdan çok daha büyük bir süratle dediklerimiz çıkıyor.

Sosyal demokrasi ekonomik çöküntünün üstünden gelemeyiz, dedik. Çünkü ülkemiz özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında sürat-le emperyalizme bağımlı hale getirildi. Özellikle Amerikan em-peryalizmi Türkiye'ye bütünüyle girdi, her sahada, ekonomik sa-hada, siyasi bağımlılık alanında askeri sahada ve kültürel sahada. Amerikan emperyalizmi Türkiye'ye girerken bir ölçüde de bağımlı bir kapitalist gelişme oldu. Önce toprakta kapitalistleşme sürat-lendi. Gene bildiğiniz gibi, ekime açılmamış topraklar süratle eki-me açıldı, yeni ekim sahaları, meraları yoketmek, ormanları yok-etmek pahasına açıldı. Bir ölçüde de tarıma teknoloji girmeye baş-ladı. Bu, hem işbirlikçiler açısından, hem de emperyalizm açısın-dan onların çıkarlarına uygun bir gelişmeydi. Çünkü, çağımızda bir ülke ne kadar tarıma bağlı olursa o ölçüde ileri kapitalist ül-kelere muhtaç olur. Onlara bağımlı kılınabilir. Tarımdaki kapita-list gelişmenin ilanihaye sürmesi beklenemezdi. Çünkü bir yer-den sonra daha fazla ekilecek toprak bulunamazdı. Ve bir nok-

tadan sonra da Türkiye gibi bir ülkede teknolojiyi tarımda alabil-
diğine geliştirmek söz konusu olamazdı. Bu nedenle de 1960'ların
ilk yarısından itibaren iyi kötü sanayileşmeye hız verilmeye baş-
landı. Elbette ki, sanayileşmeye hız verilmesi, emperyalizm, «Tür-
kiye ne kadar sanayileşirse o kadar iyi olur!» diye düşündüğü için
değildir. Bu sanayileşme çağımızda çeşitli iletişim imkânları, çe-
şitli uluslararası bağlantılar şartlarında Türkiye'de ortaya çıkan
gelişme potansiyelinin kanalize edilmesi gereken bir biçimde ya-
pıldı. Nasıl kanalize edilmeliydi? Türkiye'deki sanayi ile metropol
sanayileri arasında bir işbirliği, bir uyum olmalıydı. Metropol sa-
nayilerinin çıkarlarına uygun sanayi Türkiye'de oluşturulmalıydı.
Ve nitekim yapılan da bu oldu.

Nedir bu sanayinin ana özelliği? Hepimiz biliyoruz, *montajcı
olması* Türkiye'deki sanayii baştan beri bütünüyle montaj esası-
na göre kuruldu. Başlangıçta Türkiye'yi iyi-kötü bir mal pazarı
olarak değerlendiren emperyalizm, şimdi acaba güç durumda mı
kalıyordu? Hiç de değil. Çünkü montajcı sanayi hep bilirsiniz, ara-
mallar ve hammaddeler bakımından gene tümüyle dışa bağımlı-
dır. Burda imal edilen radyonun, buzdolabının ve envai çeşit ma-
lın üzerine montaj sonrasında belki «Made In Turkey», («Türkiye'
de yapılmıştır») yazmak mümkün oluyordu ama, bütün ara mal-
lara baktığımız zaman hepsi metropollerden geliyordu. Hammad-
delere baktığımız zaman aynı şey sözkonusu idi.

İşte böylesine başlayan ve gelişen sanayileşme, sonuçta, Tür-
kiye ekonomisinin felâketini de birlikte getirdi. Bunu o zamandan
herkes dile getirdi. Sosyalistler dile getirdi demek anlamında bu-
nu söylüyorum. Bu iş çıkmaz dendi. Bir yerde bu gidiş mutlaka
tıkanacaktır, dendi. Ve şimdi bu söylenenler çıkıyor.

Neden bu iş böyle yürümezdi? Neden çıkmazdaydı? Çünkü,
eğer bir sanayi büyük ölçüde ithalata bağımlı kılınırsa, bunun kar-
şılığında belirli miktarlarda yabancı para bulunması gerekir. Ya-
bancı para olmadığı takdirde ithalat yapılamaz, ve dolayısıyla da
sanayide büyük aksamalar meydana gelebilir. Sanayinin aksa-
masıyla birlikte de bütün ekonomik hayat bozguna uğrar. Çünkü
bugün hayatın her alanında sanayi ürünlerine bol miktarda ihti-
yaç duyulmaktadır.

Bir ülkenin başta gelen döviz kaynağı, kuşkusuz ki ihracatı-
dır. Türkiye'nin ihracatı ise, yıllar boyu hep sınırlı kalmıştır, çün-
kü esasta birkaç kalem tarım ürününe dayanmaktadır. Hep bilir-
siniz, bu pamuktur, tütündür, fındıktır, üzümdür, vb. Bu dallarda
üretimi artırabilirseniz, bir ölçüde ihracatı artırma imkânına ka-

vuşabilirsiniz. Ama Türkiye'de tarımdaki teknoloji öylesine yavaş gelişmektedir ki, ve ekili alanlarda da büyük ölçüde sınırlı olduğu için, tarım ürünlerini yıldan yıla büyük ölçülerde artıramazsınız. Kaldı ki bu ürünler, dış piyasada rekabete maruzdurlar, çokça üretilseler bile kolay satılmazlar. Hep duyarsınız gazetelerde tütün stokları, pamuk stokları, vb. stoklar diye. Yıldan yıla bunlar birikir, çürür ve denize dökülür.

Dahası var. Dış ticaret hadleri denilen bir nokta vardır. Bu, geri ülkelerle, bağımlı ülkelerle, metropoller arasındaki ticari ilişkilerde ortaya çıkar. Metropol ülkeler belli başlı ürünlerde tekelci durumda olduklarından, diledikleri fiyatı dayatabilirler. Buna karşılık bu mallara ihtiyaç duyan geri ülkeler ihraç mallarını diledikleri fiyata satamazlar. Ve dolayısıyla devamlı olarak geri ülkeler aleyhine işleyen bir ticaret mekanizması ortaya çıkar. Bu konularda da çokça yayın yapılmıştır, araştırma yapılmıştır. Sözgelimi şöyle şeyler söylenmiştir: «Türkiye on yıl önce sattığı bir ton tütün karşılığında bir traktör alırken, bugün aynı traktörü alabilmesi için iki ton tütün satması gerekmektedir!» vb. Bunlar işin içine girmiştir ve Türkiye'nin yabancı para bulması imkânları giderek azalmıştır. Ancak, bağımlı sanayileşmeyle birlikte, bir başka nokta ortaya çıkmıştır. Bu da Türkiye'nin işgücü ihracıdır.

İşgücü ihracından Türkiye'ye belirli miktarlarda bir yabancı para fonu imkânı doğmuştur. Bu başlangıçtaki bağımlı sanayide, bağımlı kapitalist gelişmeyi kamçulamıştır. Montajcılığı kamçulamıştır. Fakat bir yerden sonra, dış ülkelere giden işçi miktarı ya sabit kalmaya ya azalmaya başlamıştır, hem de devamlı enflasyon nedeniyle dışardaki işçiler Türkiye'ye para göndermeyi hiç de cazip bulmamaya başlamışlardır. Dışarda muhafaza etmeye başlamışlardır. Bunun da sonucu olarak, Türkiye'nin dış ödemeler dengesi dehşetli şekilde bozulmuştur. DP, AP dönemlerinin getirdiği bu ekonomik miras en son olarak MC döneminde iyice baştan kara götürülmüştür. Bunları hep biliyoruz. MC, yabancı para imkânları yaratabilmek için olmayacak yollara başvurmuş, en pahalı, en rantabl olmayan yollara başvurmuş ve sonuçta da, eski Başbakanın deyimiyle Türkiye «yetmiş sente muhtaç» hale gelmiştir.

Şimdi Türkiye'nin ekonomik durumu bu. Bu ekonomik durumdan nasıl kurtulunabilir? Sosyal demokrasi işte burda bocalıyor. Biz sosyal demokrasinin başa geçmesinden çok daha önce artık ekonomide kapitalizmin, tekelci kapitalizmin sınırları içinde kalınarak yapılabilecek bir şey olmadığını söyledik. Sosyal de-

mokrasinin de buna çare bulamayacağını söyledik. Bir kısım dış krediler yoluyla bazı rahatlama yapabilirse bile, mutlaka bu işin daha kötü şartlara varacağını söyledik. Ve, köklü yapısal değişiklikler yapılmadıkça, Türkiye'de tekelliliğe son verilmedikçe ekonomide düze çıkmanın mümkün olamayacağını söyledik. Sosyal demokrasinin başa gelmesinden bu yana bir yıl geçti ve bu konudaki söylediklerimiz kesinlik kazandı.

Sosyal demokrasi neye güveniyordu? Zaten belirli, tutarlı bir ekonomik yaklaşımı olmadığı için onun ilk yaklaştığı dış kredilerdi. Özellikle Avrupa sosyal demokrasilerinin kendisine müzahir olacağını sanıyordu. Üçüncü dünya ile iyi ilişkiler içine geçebilir, onlardan birşeyler çıkar sanıyordu. Bunların hiçbirisi olmadı! Aksine, ambargo meselesi sözkonusu oldu, üslerin yeniden açılması sözkonusu oldu, ABD emperyalizmine bağımlılık sürdü. Öte yandan, AET ile ilişkiler şeker renk aldı, AET 45 milyonluk bir işsizler ülkesini sırtına kambur almadığı için bir türlü Türkiye ile ilişkilerini geliştirmeye razı olmuyor, buna mukabil, yerli tekellci burjuvazi bir an evvel AET ile daha yakın ilişkiler içine girerek kredi imkânlarını yaratmak istiyor. Ve buradan da olumlu bir sonuç, dış krediler açısından ve CHP'nin politikası açısından, «olumlu» bir sonuç çıkmıyor.

Kıbrıs meselesi sürüncemede kalırken, ambargonun, bir ölçüde ABD'nin ve sosyal demokrasinin isteği doğrultusunda çözümlenmiş olması, o kanalı da harekete geçirmiyor. Çünkü, gerek ABD, gerek diğer emperyalistler bugün dünyada son derece zor şartlar altındadırlar. Emperyalizm her geçen gün sonu yaklaştıkça daha çok kendi derdine düşüyor. Kendi derdine düştükçe bağımlı ülkelerle ilişkilerinde de daha kendisi açısından hesaplı davranıyor. Görüyor ki, Türkiye'de ekonominin biraz rahatlaması mevcut koşullarda isteniyorsa, kapitalizmin sınırları içinde isteniyorsa, ihracatın bugünden yarına artması mümkün olamayacağına göre, ithalatın kısılması lâzım. Ve o Türkiye'ye ithalatın kısılacağı önerilerle geliyor. Bu önerileri Türkiye'ye dayatmak istiyor. «sen bunları yaptığın takdirde ben belki kesenin ağzını açabilirim!» diyor. Türkiye'nin siyasi yahut da jeopolitik vb. konumlarını gözönünde tutarak belki bu çöküntüden, ekonomik çöküntüden kurtulması için bir ölçüde keseyi açabilirdi. Ama onu da yapmaya yanaşmıyor. Çünkü mevcut şartlarda açılacak kredilerin hiç birinin geri ödenmesinin mümkün olmayacağını biliyor. Bir yandan, hep biliyorsunuz ve görüyorsunuz, krediler devamlı ertelenirken, çünkü Türkiye'nin bunları ödeyecek gücü kalmamış artık, bir

yandan da kredi vermek emperyalizmin işine gelmiyor. «Geri ödenmeyecek kredileri niye vereyim?» diyor. Çünkü, kendi durumu da elvermiyor. Bunun için de Türkiye'ye diyor ki, «Sen ithalatı kısımadan, azaltmadan işin içinden çıkamazsın. İthalatı azaltman için de, tek çare üretimi yavaşlatmandır. Çünkü, mevcut üretim, montajcı üretim ithalata dayalı. Sen bunu düşük kapasite ile çalıştır, az üretimde bulun ki, ancak o sayede ithalatın düşmüş olsun. Belki öylece ekonomin güven verir hale gelebilir bana, o zaman da sana kredi musluklarını açabilirim!» Bunu söylüyor.

Türkiye'ye söylediği bu. O görünüşte bu kadarını söylüyor, ama, tekelci burjuvazi bunun ne demeye geldiğini daha açık bir şekilde dile getiriyor. Çünkü, üretimin kısılması, üretime «sen kısıl!» demekle mümkün değil. Üretimin kısılması için tüketim talebinin düşürülmesi lâzım. Çünkü, biliyorsunuz, bir üretim ne kadar çok talep varsa o ölçüde kamçılanır. Kapitalist üretim mekanizması içinde bu böyledir. O halde talebi kısmak lâzım. Yani üretim azalsın diyorsak mutlaka bir takım ürünlerin daha az tüketilmesini istemek zorundayız. Ee, kim tüketir bunları? Elbette ilk başta 40 milyonluk halk. O zaman halkın tüketiminin kısılması için tek çare var: Daha az şey alabilsinler. Eğer bir insanın cebinde ne kadar daha az para varsa kuşkusuz ki, daha az tüketimde bulunabilir. Ve o zaman da tekelci burjuvazi diyor ki, «kemerleri sıkılmaktan başka çare yoktur! Fedakârlık yapılmalıdır. İtaatli bir işgücü olmalıdır. Ve bunun için de başta otoriter bir rejim olmalıdır!»

Neden «otoriter» bir rejime ihtiyaç var? Çünkü, bugün halkımızın ilk başta işçi sınıfının elde ettiği demokratik haklardan sonra, kolay kolay insanların cebine el atmak, onların ücretlerini düşürmek mümkün olamaz. Aylıklıların, günü birlik geçinenlerin geçim seviyesini kolay düşüremezsiniz. Çünkü, grevi vardır, direnişi vardır, çeşitli anayasal, demokratik haklar vardır. O zaman ne yapmalı? İşte onu tekelci burjuvazi dile getiriyor. «Otoriter bir rejim kurmak lâzımdır Türkiye'de!»

Emperyalizm, «Sen ithalatı düşürmek zorundasın, diyor, ancak bu sayede sana kredi verebilirim» diyor. Bunun altından da Türkiye'de böyle bir «otoriter rejim» isteği çıkıyor.

İşte sosyal demokrasinin bu söylediğimiz noktaya gelmesinin altında yatan en önemli faktörlerden birisi bu. O, bir yıl önce demokrasi havarisi idi, bugün anti-demokratik girişimlerde bulunuyor, ve bunun adını da anarşiyi önleme tasarıları diye getiriyor. Tabii, bu bütünüyle görünüş. Bu yaldızın altını kazıdığımızda, he-

men şu gerçek ortaya çıkıyor: Sosyal demokrasi kitlelerin kemerleri sıkılmaya niyetli olmadığını biliyor, ona karşı tedbirler getiriyor.

Duydunuz, bu tasarılar demokrasi saflarında kim varsa karşı çıktı. Halk Partisi içindeki parlamenterler karşı çıktı, yazarlar, hukuk otoriteleri karşı çıktı. Demokrasi safları içinde yer alan ne kadar örgüt varsa, DİSK, TÖB-DER, bunların hepsi karşı çıktı. Siyasi örgütler karşı çıktı. Ama sosyal demokrasi bildiğini okumaya devam ediyor. Öylesine karşı çıktılar ki, hukuk otoritelerinden bir tanesi, «Bu kanunlarla istenilirse stadyumlar doldurulur!» dedi. Bu çok ağır bir suçlama! Çünkü biliyorsunuz, bugün stadyumları dünyada dolduran tek bir ülke var: Kasap Pinochet'in Şili'si. Evet, insanları stadyumlara doldurarak anarşiyi önlemek! Halk Partisi'nin geldiği anti-demokratik nokta burası.

Bu söylediklerimden Halk Partisi'nin çaresiz olarak buraya geldiği ve başka bir alternatifi olmadığı anlamı mı çıkar? Asla Biz, Halk Partisi'ni sosyal demokrasiyi ekonomik yönden fazla eleştirmiyoruz. Çünkü onun yapabileceği fazla bir şey yok. Onun açmazını biliyoruz. Türkiye'nin geldiği noktayı biliyoruz. Ve neyle çözüm bulunması gerektiğini de biliyoruz. Bunu defalarca dile getirdik. *Köklü yapısal değişiklikler gerek*, dedik. Ama Demokratik planda yapacağı şeyler vardır ve özellikle bu noktaları vurguluyoruz.

Demin yapageldiğim eleştirilerden sonra şöyle sorularla karşılaşılıyor: «E, peki, Halk Partisi gitsin de yerine MC mi gelsin? Eskiler mi gelsin?» Böyle diyen yok. Ve konuyu böyle saptırmak da zaten doğru değil. Elbette ki biz Halk Partisi'ni MC partileriyle kıyaslamıyoruz. Birisini, MC'cileri, demokrasi düşmanları, halk düşmanları safına koymuşuz. Sosyal demokrasi ise, iyi-kötü demokrasi saflarında yer alan bir siyasi çizgidir. Ve dolayısıyla da tırmanan faşizme karşı, gericiliğe karşı kendisiyle birlikte yapılabilecek çok işler vardır. Biz bunları dile getiriyoruz. Bizim istediğimiz bunca başarısızlıktan sonra sosyal demokrasinin çekip gitmesi elbette ki değil. Biz onu tutarlı demokrat olmaya çağırıyoruz. Biz onu geçmişte verdiği demokratik vaatlerini yerine getirmeye çağırıyoruz. Ve doğrusunun, onun için de doğrusunun bu olduğunu söylüyoruz. Onun çıkarlarını da onun geleceğinin de buraya bağlı olduğunu söylüyoruz. Elbette ki halkın çıkarları ilk başta bunu gerektirmektedir. Çünkü günümüzdeki en önemli tehlike halkı tehdit eden faşizmdir, ve faşizme karşı kuşkusuz ki, demokrasi saflarında kim yer alıyorsa hepsinin güçbirliğini, ey-

yandan da kredi vermek emperyalizmin işine gelmiyor. «Geri ödenmeyecek kredileri niye vereyim?» diyor. Çünkü, kendi durumu da elvermiyor. Bunun için de Türkiye'ye diyor ki, «Sen ithalatı kısımadan, azaltmadan işin içinden çıkamazsın. İthalatı azaltman için de, tek çare üretimi yavaşlatmandır. Çünkü, mevcut üretim, montajcı üretim ithalata dayalı. Sen bunu düşük kapasite ile çalıştır, az üretimde bulun ki, ancak o sayede ithalatın düşmüş olsun. Belki öylece ekonomin güven verir hale gelebilir bana, o zaman da sana kredi musluklarını açabilirim!» Bunu söylüyor.

Türkiye'ye söylediği bu. O görünüşte bu kadarını söylüyor, ama, tekelci burjuvazi bunun ne demeye geldiğini daha açık bir şekilde dile getiriyor. Çünkü, üretimin kısılması, üretime «sen kısıl!» demekle mümkün değil. Üretimin kısılması için tüketim talebinin düşürülmesi lâzım. Çünkü, biliyorsunuz, bir üretim ne kadar çok talep varsa o ölçüde kamçılanır. Kapitalist üretim mekanizması içinde bu böyledir. O halde talebi kısmak lâzım. Yani üretim azalsın diyorsak mutlaka bir takım ürünlerin daha az tüketilmesini istemek zorundayız. Ee, kim tüketir bunları? Elbette ilk başta 40 milyonluk halk. O zaman halkın tüketiminin kısılması için tek çare var: Daha az şey alabilsinler. Eğer bir insanın cebinde ne kadar daha az para varsa kuşkusuz ki, daha az tüketimde bulunabilir. Ve o zaman da tekelci burjuvazi diyor ki, «kemerleri sıkmaktan başka çare yoktur! Fedakârlık yapılmalıdır. İtaatli bir işgücü olmalıdır. Ve bunun için de başta otoriter bir rejim olmalıdır!»

Neden «otoriter» bir rejime ihtiyaç var? Çünkü, bugün halkımızın ilk başta işçi sınıfının elde ettiği demokratik haklardan sonra, kolay kolay insanların cebine el atmak, onların ücretlerini düşürmek mümkün olamaz. Aylıklıların, günü birlik geçinenlerin geçim seviyesini kolay düşüremezsiniz. Çünkü, grevi vardır, direnişi vardır, çeşitli anayasal, demokratik haklar vardır. O zaman ne yapmalı? İşte onu tekelci burjuvazi dile getiriyor. «Otoriter bir rejim kurmak lâzımdır Türkiye'de!»

Emperyalizm, «Sen ithalatı düşürmek zorundasın, diyor, ancak bu sayede sana kredi verebilirim» diyor. Bunun altından da Türkiye'de böyle bir «otoriter rejim» isteği çıkıyor.

İşte sosyal demokrasinin bu söylediğimiz noktaya gelmesinin altında yatan en önemli faktörlerden birisi bu. O, bir yıl önce demokrasi havarisi idi, bugün anti-demokratik girişimlerde bulunuyor, ve bunun adını da anarşiyi önleme tasarıları diye getiriyor. Tabii, bu bütünüyle görünüş. Bu yıldızın altını kazıdığımızda, he-

men şu gerçek ortaya çıkıyor: Sosyal demokrasi kitlelerin kemerleri sıkılmaya niyetli olmadığını biliyor, ona karşı tedbirler getiriyor.

Duydunuz, bu tasarılar demokrasi saflarında kim varsa karşı çıktı. Halk Partisi içindeki parlamenterler karşı çıktı, yazarlar, hukuk otoriteleri karşı çıktı. Demokrasi safları içinde yer alan ne kadar örgüt varsa, DİSK, TÖB-DER, bunların hepsi karşı çıktı. Siyasi örgütler karşı çıktı. Ama sosyal demokrasi bildiğini okumaya devam ediyor. Öylesine karşı çıktılar ki, hukuk otoritelerinden bir tanesi, «Bu kanunlar'la istenilirse stadyumlar doldurulur!» dedi. Bu çok ağır bir suçlama! Çünkü biliyorsunuz, bugün stadyumları dünyada dolduran tek bir ülke var: Kasap Pinochet'in Şili'si. Evet, insanları stadyumlara doldurarak anarşiyi önlemek! Halk Partisi'nin geldiği anti-demokratik nokta burası.

Bu söylediklerimden Halk Partisi'nin çaresiz olarak buraya geldiği ve başka bir alternatifi olmadığı anlamı mı çıkar? Asla Biz, Halk Partisi'ni sosyal demokrasiyi ekonomik yönden fazla eleştirmiyoruz. Çünkü onun yapabileceği fazla bir şey yok. Onun açmazını biliyoruz. Türkiye'nin geldiği noktayı biliyoruz. Ve neyle çözüm bulunması gerektiğini de biliyoruz. Bunu defalarca dile getirdik. *Köklü yapısal değişiklikler gerek*, dedik. Ama Demokratik planda yapacağı şeyler vardır ve özellikle bu noktaları vurguluyoruz.

Demin yapageldiğim eleştirilerden sonra şöyle sorularla karşılaşılıyor: «E, peki, Halk Partisi gitsin de yerine MC mi gelsin? Eskiler mi gelsin?» Böyle diyen yok. Ve konuyu böyle saptırmak da zaten doğru değil. Elbette ki biz Halk Partisi'ni MC partileriyle kıyaslamıyoruz. Birisini, MC'cileri, demokrasi düşmanları, halk düşmanları safına koymuşuz. Sosyal demokrasi ise, iyi-kötü demokrasi saflarında yer alan bir siyasi çizgidir. Ve dolayısıyla da tırmanan faşizme karşı, gericiliğe karşı kendisiyle birlikte yapılabilecek çok işler vardır. Biz bunları dile getiriyoruz. Bizim istediğimiz bunca başarısızlıktan sonra sosyal demokrasinin çekip gitmesi elbette ki değil. Biz onu tutarlı demokrat olmaya çağırıyoruz. Biz onu geçmişte verdiği demokratik vaatlerini yerine getirmeye çağırıyoruz. Ve doğrusunun, onun için de doğrusunun bu olduğunu söylüyoruz. Onun çıkarlarını da onun geleceğinin de buraya bağlı olduğunu söylüyoruz. Elbette ki halkın çıkarları ilk başta bunu gerektirmektedir. Çünkü günümüzdeki en önemli tehlike halkı tehdit eden faşizmdir, ve faşizme karşı kuşkusuz ki, demokrasi saflarında kim yer alıyorsa hepsinin güçbirliğini, ey-

lembirliğini, örgütlü birliğini sağlamak gerekir. Biz bunu defalarca dile getirdik. Demokrasi saflarında yer alanlar da dile getirdiler. İşte önemli olan, sosyal demokrasiyi bu yola sokmaktır. Sosyal demokrasi ne ölçüde faşist mihrakların üzerine giderse, ne ölçüde geçmişte iyi-kötü dile getirdiği demokratik vaatlerini yerine getirme durumuna gelirse, kuşkusuz ki, onun halktan alaçağı destek çok daha fazla olacaktır. Demokrasi saflarının gelişmesi çok daha mümkün olacaktır.

O, bir yandan faşistlerin ve gericilerin hışmına uğrarken, bir yandan da soluna duvar çekme taktiğini uyguladığı için bugün toplumda kesinlikle tecrit olmaya doğru gitmektedir. Toplumun dört bir yanından, işçilerden, emekçilerden, sosyal demokrasiden sızlanmalar başlamıştır. Geçmişte bir ölçüde soldaki dağınıklığın da varlığından ötürü sosyal demokrasi, yegane demokrasi havarisisi olarak gösterilmişti. Şimdi bu imaj hızla etkinliğini ve gücünü yitirmektedir. Yurdun dört bir köşesinde biz görüyoruz, duyuyoruz, emekçiler, özellikle işçiler, sosyal demokrasiden süratle soğumaya başlamışlardır. Yeni arayışlar içindedirler. Bu doğaldır. Ve bu gelişmeyi de gözönünde tutarak önümüzdeki görevleri tespit etmemiz gerekir.

Evet, kitleler büyük bir hızla sosyal demokrasiden soğuyorlar. Bu şartlarda sosyalistlere, devrimcilere, ilericilere ne gibi görevler düşüyor? Bunları kısaca gözden geçirmemiz gerekir ki, Partimiz de İkinci Kongremiz'den sonra önüne konan ciddi görevleri görebilsin ve bu doğrultuda sorumluluklarını yüklenerek çalışmalarını yürütebilsin. Kitleler, özellikle sosyal demokrasiye umut bağlayanlar, şimdi onun umut olmadığını —bir ölçüde hayal kırıklığıyla— görüyorlar, bir yandan da yeni arayışlar içerisine giriyorlar.

Neden yeni arayışlar içerisine giriyorlar? Çünkü, MC partileri demokrasi düşmanlığında vardıkları şampiyonluk noktasından sonra kolay kolay onlar için yeni alternatif olamıyorlar. Çünkü işçiler, emekçiler MC'nin ne demek olduğunu gördüler, onu yaşadılar. Şimdi yeniden aynı günleri görmek istemiyorlar. Onların gözleri geriye dönük değil. İleriye bakmak istiyorlar. Şayet sosyal demokrasi de umut değilse, acaba umut nerde? Ona bakmak istiyorlar. İşte bizim için önemli olan nokta bu.

Ve ayrıca kuşkusuz ki, bu nokta bizim varlık nedenimiz. Programımız açık ve net şekilde görevimizin *Türkiye işçi sınıfının öncülüğünde iktidara yürüten emekçi halkı iktidar mücadelesinde yönlendirmek ve onu iktidara getirmektir* diye tespit ediyor. O hal-

de, sosyal demokrasinin, burjuvazinin bu reformcu alternatifinin de umut olmadığının anlaşılmasından sonra çok daha önemli aşamalara gelecek Türkiye toplumu. Buraya hazır olmalıyız, hazırlıklı olmalıyız. Halkımızı, işçi sınıfımızı, emekçileri hazırlamalıyız. İşte burada düğümleniyor görevimizin en önemli noktası.

Nedir burada bize düşen başlıca görev? Kitleler madem ki büyük ölçüde geriye bakmak durumunda değil, madem ki yeni arayışlar içine giriyorlar, bunu değerlendirmek.

Türkiye'de güçlü bir sosyalist potansiyel var. Bunu hep biliyoruz. Ama bu, henüz daha büyük ölçüde potansiyel durumunda. İşçiler içinde, emekçi katmanlarda sosyalizm hızla sempati kazanıyor. Bu olguyu iyi değerlendirmek zorundayız. Çünkü, kitlelerin artık başka alternatifi kalmıyor. Bu noktada Partimiz'e düşen başlıca görev, Partimiz'i yığınların malı bir Parti yapmaktır. İşçi sınıfının kitesini kazanmış, onun içinde kök salmış, işçi sınıfını siyasi arenada yönlendirebilen, emekçi kitleleri etrafına toplayabilen, onlara güven veren, onlar içinde saygınlık kazanan bir Parti. İşte bizim başlıca misyonumuz bu olmalıdır. Böyle bir Parti olmak, böyle bir Parti'yi hızla oluşturmak görevi ile karşı karşıyayız.

Bu konuda önümüzdeki dönemde Partili kardeşlerimize çok önemli görevler düşüyor. Yığınsallaşmak bir işçi sınıfı partisinin önde gelen hedeflerinden birisidir. Çünkü, işçi sınıfı partisi ne ölçüde yığınların malı olursa o ölçüde devrimin öncülüğünü yapabilir. Devrim, kitlelerin subjektif istekleriyle ve bazı atılgan grupların teşebbüsleriyle gerçekleşmez. Devrim yığınların işidir. Yığınların katkısıyla kazanılır devrim. Onun için de Partimiz mutlaka ve mutlaka önümüzdeki dönemde yığınların malı olmalıdır. Partimiz'in yığınların malı olabilmesi için halkın ona iktidar mücadelesinde güven duyması gerekir. Ona inanması gerekir. Bunun için de biz, sosyal demokrasinin nasıl aşılması gerektiğini artık aranmaya başlayan işçilere, emekçilere yol göstermek durumuyla karşı karşıyayız. Onları Partimiz'e kanalize etmek, Partimiz safalarında toplamak ve Partimiz'i mücadelenin öncüsü kılmak. İşte önümüzdeki şartlarda başarmamız gereken görev bu noktada düğümlenmektedir.

Böylesi bir misyonla, tarihi misyonla yükümlü olmamız, sosyalist birlik diye baştan beri savunduğumuz meseleyle çelişir mi? Asla çelişmez. Biz, baştan beri Türkiye'deki sosyalistlerin tek bir çatı altında toplanması için çaba gösterdik. Çünkü, bugün halkımızın önünde bulunduğu tüm acil meselelerin çözümünün buradan geçtiğini biliyoruz. Çünkü, yine çağımızda önde gelen demok-

rasi savaşçıları sosyalistlerdir. Önde gelen anti-emperyalistler sosyalistlerdir. Bunu biliyoruz. Ve ölkemizde emperyalizme karşı, faşizme karşı, tekelciliğe karşı sürdürölen mücadelenin de, tüm mücadelelerin ana eksenini olduğunu biliyoruz. O halde, bütün bu mücadelelerde başı çekenler sosyalistler olmalıdırlar. Kuşkusuz ki, sosyalistler bu alanlardaki mücadelelere yön verenlerdir bugün. Ama, bunun örgütlü birlik içinde olmadığını da biliyoruz. Tüm sosyalistlerin aynı çatı altında toplanıp işçi sınıfının merkezi siyasi otoritesini oluşturması gerektiğini biliyoruz. Bu sağlandığı ölçüde, bir yandan, faşizme karşı güçbirliğinin somutlanarak örgütlü bir şekilde hayata geçirilmesi mümkün olabilecektir. Çünkü, dünyadaki örnekleriyle de açıkça biliyoruz ki, ancak ve ancak, işçi sınıfının merkezi siyasi otoritesi örgütlü bir anti-faşist güçbirliğinin başını çekebilir. İşte İberik Yarımadası, hem Portekiz'de, hem İspanya'da olup bitenler bunların en son somut örnekleridir. İşte bugün gene Şili'de olup bitenler, bu dediğimizin kanıtıdır. Aynı şekilde anti-emperyalist, anti-faşist halk cephesi yine sosyalistleri, sosyalist hareketin örgütlü birliği sayesinde çözüme ulaştırılabilir. Çünkü gereken kararlı ve tutarlı anti-emperyalistler sosyalistlerdir. Onlar ne ölçüde bu mücadelenin önünde başı çekerlerse o ölçüde de halk cephesinin, yani halkımızı iktidara götürecektir olan hareketin yoluna konması mümkün olabilecektir. Belli başlı bu iki noktada, yani bugün tırmandırılan faşizme karşı demokrasi güçlerinin birliğinin sağlanmasında ve aynı zamanda giderek sosyal demokrasinin de aşılacağı demokratik halk iktidarına varılmasında sağlanacak birlikler hep gördüğümüz gibi gelip sosyalist birlik meselesine dayanmaktadır. Ve bizim de sosyalist birlik meselesine baştan beri tabir yerinde ise asılmamızın başlıca nedeni budur. Halkımızın dileğini, halkımızın çıkarlarını aksettirmesindedir sosyalist birliğe bu kadar sıkı sarılmamız.

Evet, sosyalist birlik meselesi de yine çözümleri bekleyen problemlerden birisi olarak önümüzde durmaktadır. Ancak bu problemin çözümünde bugüne kadar somut adımlar atılamamış olması bu meselenin çözümsüz kalacağına işaret etmez. Çünkü gün geçtikçe şartlar olgunlaşmaktadır. Bizce sosyalist birliğin objektif şartları uzunca bir süreden beri vardır. Ama bu konudaki çeşitli subjektif eksiklikler ve aksaklıklar şimdiye kadar somut sonuçlar alınmasını mümkün kılmamıştır. Ne ki sosyalist birlik işçi sınıfının talebi olarak yükselmektedir bugün. Sosyalizme sempati duyan herkesin talebi olarak yükselmektedir.

Evet, her geçen gün sosyalist birlik konusunda çok daha el-

veriŒli Œartlar oluŒmaktadır ve bu konudaki ortam olgunlaŒmaktadır. Kitlelerin talebi olarak dile gelmektedir ve yine de gelmeye devam edecektir. Çünkü bunun temelinde yatan, sadece bizim öne sürdüğümüz bir istek değıldir. Maddi, toplumsal temeli vardır bu meselenin, iŒçilerin birliğı meselesinden kaynaklanır. Nasıl iŒçiler üretimdeki yerlerinden ve hedeflerinden ötürü birlik içinde davranırlarsa, onun siyasi hareketi de mutlaka birliğıne kavuŒur, kavuŒacaktır. Bu günler uzak değıl Türkiye'de.

Evet, Partimiz'in böylesine ikili, iki yanlı mücadelesi, çalıŒmaları devam etmek zorundadır. Biz sosyalist birliğın her zaman içten savunucusu olduk, çünkü halkımızın çıkarları bunu gerektiriyor diye belledik. Ve bunu her zaman savunacağız, gereklerini her zaman yerine getireceğız. Ama bileceğız ki, biz ne ölçüde kitlelerin malı olursak ne ölçüde yığınlaŒırsak sosyalist birlik meselesi de o ölçüde çözüme girecek o ölçüde yakınlaŒacaktır. Partimiz yığınlara iktidar hedefini gösterdikçe, o doğırultuda yol aldıkça ve yığınlara bu konuda güven verdikçe, onları kendi yoluna kanalize ettikçe ve yine emekçileri bu doğırultuda siyasi arenada güç haline getirdikçe sosyalist hareketin önu açılacaktır, ve birlik mutlaka gerçekleşecektir. Bu ikisi yani hem yığınsallaŒmak, hem sosyalist birliğı istemek ve bu doğırultuda somut iŒler yapmak birbirini tamamlar.

KardeŒlerim,

Evet önümüzde zor günler var. Özellikle sosyal demokrasiyi çok güç günler bekliyor. Sosyal demokrasiyi güç günlerin beklemesi, bizleri hemen bu günden yarına bu iŒi gerçekleŒtireceğız diye umutlandırmaz. Biz yine çapraŒık bir yoldan geçeceğız. Elbette çizdiğimiz tablo ana hatlarıyladır. Ama her an Œartlarda önemli değışikler çıkabilir, çıktığı da görölmüŒtür. Bu nedenle önümüzdeki dönemde acil görevimiz, faŒist saldırganlığın önünün alınmasıdır. FaŒist saldırganlığın önünün alınması ise hep söylediğimiz gibi sosyal demokrasi dahil, demokrasi saflarında kim yer alıyorsa hepsinin güç ve eylem birliğıni sağılamakla mümkündür. Œayet sosyal demokrasi duvar örme politikasına, sola duvar örme politikasına devam ediyorsa bu, yanıyla da onun solunda kalanların tek tek ele alındıklarında elvermeyen güçlerinden ötürüdür. İŒte sosyalist birlik bu konunun da yola yordama girmesini sağılayacaktır. Sosyalist hareket güçlü birliğınde kavuŒtuğı ölçüde bu ülkede milyonları en etkin biçimde siyasi arenada harekete geçirebilecektir. Bunun sağılanması ise, sosyal demokrasiinin kaypaklıklarını bir ölçüde önleyebilir. Onun demokrasi saflarında daha tu-

tarlı olmasını gündeme getirebilir ve anti-faşist safların tümünün güç ve eylem birliği sağlanabilir. Sosyal demokrasinin tabanında sosyalistlerle işbirliğine yatkın ileri unsurlar pek çoktur. Bunlar üst kademelere sözlerini geçirememektedirler. İşte bu potansiyel bizim için sosyal demokrasiyle işbirliğinde yegane güvencedir. Sosyal demokrasi bugün tarihsel miyopluğunu bir ölçüde körlüğe dönüştürmek üzeredir. Kendi bindiği dalı kestğini anlayamamaktadır. Faşizmin, faşist saldırganlığın kendisini de kesinlikle saf dışı edeceğini bildiği halde bu doğrultuda ısrar etmektedir. Gerçeklerin göstermiş olduğu tehlikeyi görmemektedir. Şayet, solda birlik sağlanırsa, sosyalistlerin birliği gerçekleşirse bu noktadan hareketle anti-faşist güçbirliği de sağlanabilir ve sosyal demokrasi ile birlikte faşizmin, gericiliğin önünün alınması, faşizme geçit verilmesi ve bir köşeye kısırılması mümkün olabilir.

Faşizme geçit verilmemesi mücadelemizin bir yanındır. Bir yanı da deminden beri işaret ettiğim gibi sosyal demokrasinin aşılmasıdır. Bunun için ise, söylediğim gibi, Halk Cephesinin gündeme getirilmesi gerekir. Bugün Halk Cephesi için objektif olarak şartlar bir hayli elverişli olmasına rağmen örgütlenme konusundaki eksiklikler büyük ölçüde ortada durmaktadır. Yine burada da önemli faktör, sosyalist hareketin birliğinin sağlanmasıdır. Bundan sonra işçi sınıfıyla köylülüğün, emekçi köylülüğün temel ittifakı üzerinde Halk Cephesi teşekkül ettirilebilir. Ve bu örgütlü birlik sayesinde de sosyal demokrasinin aşılacağı devrim günlerine gelinir. İşte bu iki mücadele bugün için birbirini tamamlayarak sürdürülmektedir.

Ancak yine burada hemen işaret edeyim ki, düğüm noktası, çözüm için çekilmesi gereken halka sosyalist birliği sağlanmasıdır.

Kardeşlerim,

Partimiz meşakkatli bir yoldan geçti. Bugünlere vardık ve Türkiye'nin dört bir köşesinden güven görüyoruz, emekçi halkımızdan, saygınlık görüyoruz, sempati görüyoruz. Bunu yığınsallaşarak, çok daha ileri boyutlara vardırarak zorundayız. Bizi meşakkatli günler bekliyor yine. Ama yarınları vaadedilen güzel günler de bekliyor. Bu nedenle önümüzdeki dönemde büyük bir azim ve kararlar şimdiye kadar nasıl fedakârlıkla mücadele ettikse onu daha da arttırarak ve sorumlulukların bilinciyle, sorumluluklarımızın bilinciyle yüklü olarak yürümek zorundayız.

2. Parti Kongremiz'in yarınları ışık tutacağına inanıyorum. Emekçi halkımızın mutlaka zafere ulaşacağına inanıyoruz. Biz ö-

nümüzdeki zorluklardan yılmazsak ve şimdiye kadar sürdürmüş olduğumuz tutarlı politikamızı, sağlam ideolojimizi ve güçlü örgütlenmemizi daha güçlendirerek devam edersek, çevremize, dışımızdakilere karşı izlemiş olduğumuz dostça, esnek politikayı devam ettirirsek ve özellikle şimdiye kadar büyük bir bağlılıkla koruduğumuz işçi sınıfı bilmine ve enternasyonalizmine güvenimizi, bağlılığımızı sürdürürsek, yolumuz açık olacaktır.

Bir gün mutlaka yeneceğiz.

Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi,

Yaşasın Sosyalizm,

Şan Olsun Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'ne!..

TÜSTAV